

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
ששי

לקוטי תורה
תורת שמואל

שער שלישי

מים רבים — תרל"ז

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות

— ת ד פ י ט —

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

**LIKKUTEI TORAH—TORAS SHMUEL
MAYIM RABIM—5636**

MAAMARIM I-3
Copyright © 2015

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form without prior permission,
in writing from the publisher, except by a reviewer
who wishes to quote brief passages.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

פתח דבר

הננו מוציאים לאור בזה תדפיס מתוך ההוצאה החדשה והמתוקנת של המשך „מים רבים – תרל"ו“, מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, חלק מסדרת „לקוטי תורה – תורת שמואל“. הקונטרס כולל את ג' המאמרים הראשונים של ההמשך.

ההמשך נדפס לראשונה בשנת תש"ו ע"י כ"ק אדמו"ר זי"ע משלשה כתבי יד מעתיקים, והוסיף מראי מקומות בשולי הגליון. במשך השנים הגיע אלינו גוכתי"ק, וההשמטות מגוכתי"ק נדפסו בהוספות לספר המאמרים תרל"ו ח"ב, בשנת תשמ"ג.

לאחרונה הגיעו אלינו שנים מתוך שלשה כתבי היד של המעתיקים שבהם השתמש כ"ק אדמו"ר זי"ע, ובהם הרבה תיקונים בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע מה שהגיה ותיקן את נוסח המאמר בהכינו את הספר לדפוס בשעתו.

בהוצאה זו: (א) הספר נסדר מחדש¹; (ב) הוגה בהשוואה לגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש²; (ג) הוגה בהשוואה לתיקוני כ"ק אדמו"ר זי"ע בגוף כתב יד קדשו³; (ד) הוספנו הקיצורים לפרקים הראשונים של ההמשך (מגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע⁴); (ה) הוספנו בכמה פרקים תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע⁵; (ו) תוקנו הרבה טעויות שנפלו בהוצאה הקודמת⁶; (ז) ניתוספו בשוה"ג עוד מראי מקומות וציונים (בהערות הממוספרות).

הקונטרס נערך ע"י הרה"ת ר' ניסן משה שיחי' הכהן ווייספיש.

*

תקוותינו שהוצאה זו תוסיף חיות בלימוד המאמרים שבספר זה. ויהי רצון

(1) בצידי העמודים צויינו מספרי העמודים המקבילים בהוצאה הקודמת.
(2) נעתקו מכת"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע שנמצא בספריית ווארשא בשנת תשל"ב.
(3) מתוך כתבי היד נראה שהרבה אותיות ותיבות שלמות הושמטו בטעות בהוצאה הקודמת.

פתח דבר

שע"י ההוספה בלימוד תורת החסידות תקויים הבטחת משיח צדקנו להבעש"ט⁴ שכש"פוצו מעינותיך חוצה" – „אתי מר", דא מלכא משיחא, ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו⁵ בקרוב ממש.

מערכת „אוצר החסידים"

ר"ח סיוג, ה'תשע"ה
ברוקלין נ.י.

(4) אגה"ק של הבעש"ט נדפסה בכתר שם טוב בתחילתה, ובכ"מ.

(5) ראה ויקר"פ פי"ג, ג. לקר"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

ש"פ וירא לוי

בס"ד

מים² רבים³ לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו⁴. וצ"ל מה"ע המים שיכבו את האהבה, הלא אהבה אינה בגדר כלל שהמים יכבו אותה⁴. ובנוסח הפייט⁵ אמרו זכור אב

(א) שה"ש ח, ז.

(ב) תפלת גשם.

מהר"ש נ"ע, וביותר מאמר מים רבים ומאמר [נ]ככה שנאמרו בשנות תרל"ו תרל"ז (וידוע שבמאמרי מהר"ש יש חילוק גדול בין הכתבים לכמו שאמרם שהכתבים מקוצרים הרבה, והנחות כ"ק אאמו"ר צוקללה"ה הם ע"פ הרוב כמו שהיו בעת הדבור, ובמקומות הרבה נכתבו בלשון המדוברת).

(3) ראה ד"ה כי ידעתינו (דש"פ וירא) תשל"ו: „ד"ה מים רבים (דש"פ וירא) תרל"ו מיוסד כנראה על ד"ה מים רבים שבתורה אור פרשת נח [ח, ג ואילך]” (ומבואר שם החילוקים מד"ה מים רבים שבתורה אור פ' תולדות יז, ד ואילך).

וראה ג"כ תורת חיים פ' נח (נח, ד ואילך). אור התורה נח (כרך ג) תרכ, ב ואילך. ד"ה מים רבים תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' רעג ואילך. בהוצאה החדשה – ח"א ע' רמו ואילך).

(4) ראה ד"ה כי ידעתינו הנ"ל בארוכה ביאור לד"ה זה.

(1) כ"ה בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש.
(2) „מכאן ועד סד"ה „והנה בבחי' המקיפים” הוא המשך הנודע בשם „מים רבים – תרל"ו” ונדפס בשם: לקו"ת תורת שמואל ש"ג [= שער שלישי]” (הערה בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת, תש"ז. תשנ"ז) ע' 43).

הנחות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע דהמשך זה נדפסו לקמן ח"ב ע' שפא ואילך – עם כמה שינויים (גם בסדר המאמרים) ובחסר ויתיר, ובפרט ההתחלות וסיומים דהמאמרים שאינם בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

וראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע ח"ב ע' שכד: „מאמרי כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה, מתחילים לערך משנת תרל"ג (שכתב בעודנו נער, ולא נרשם עליהם השנה אבל מסגנון הלשון והכתב נראה שהם משנים הללו) ומשנת תרל"ה כבר ישנם הנחות שלו, ומשנת תרל"ו ישנם כתביו שמבאר לעצמו מאמרי

נמשך אחריו כמים, ואברהם הי' בחי' אהבה ונמשל כמים, והיינו בחי' האהבה הנמשכת כמים, ומה"ע מים רבים שיכבו את האהבה, האיך יכבו המים את המים. וגם מים אינם בגדר כיבוי (י ואדרבא, כיון שהמים מעין האהבה הי' צ"ל תגבורת האהבה ע"י מים רבים ולא שיכבו אותה). אך הענין הוא שאומר מים רבים דקדק לומר רבים, והיינו כי פי' מים רבים הוא בחי' טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עוה"ז. וכמ"ש רבות מחשבות בלב איש, הם בחי' ריבוי המחשבות שבלב איש שהם הם הטורדים את האדם ע"י שמטילים ספיקות רבות בכל ענין והם הם המייגעי' את האדם מאד בטרדות השכל. ולכן אמר החכם⁶ שאין לך שמחה גדולה יותר מהתרת הספיקות להיות כי ע"י היתר הספיקות נותן מנוחה לנפשו השכלית מבלי תמשך אנה ואנה בהשכלת הדבר אם כן הוא או כן, אשר יגיעה זו הוא היפך המנוחה לגמרי עד שהאדם א"י האיך לעשות, ועי"ז מתבטל ממלאכתו וממילא חסר לו הצטרכותו שע"י מתוסף לו עוד יגון על יגונו כו'. וז"ע רשות הרבים טורי דפרודא כו'.⁸ (י' ונמשלו למים כי כמו שהמים נידי וזלי, כמו"כ נפש האדם הטרודה ומסופקת בענינים רבים איך לעשות כך או כך או אם לעשות זה הענין או ענין אחר, ובכל מח' והסכם שישאר לו לפי שעה ניזז לזה כל הנפש והגוף והאברים כי גופא בתר רישא¹⁰ גריר, ואח"כ כשיפול במח' אחרת ניזז עי"ז הנפש והגוף לצד אחר, וה"ז כמו המים דניידי וזלי). ועי"ל ענין רבות מחשבות בלב איש באו"א קצת ובאמת קרובין הן בענין, והיינו ע"ד שארז"לי מרובי צרכי עמך ודעתם קצרה ופי' בת"א ד"ה ויאבק¹¹ שמה שמרובים צרכי עמך הוא מפני שדעתם קצרה ואלו הי' דעתם ברוחב ובחוזק לא הי' מתאוה כלל לריבוי דברים

ב

ג) מה שבחצע"ג – אינו בכמה כת"י.⁵

ד) משלי י"ט, כ"א.

ה) מה שבחצע"ג – אינו בכמה כת"י.⁵

ו) פיוט בתפלת נעילה, ועג"כ ברכות כ"ט, ב.

5) וכן בגוכתי"ק ליתא.

6) ראה תורת העולה להרמ"א חלק א פרק ששי: וכבר כתב חכם אחד שלא טעם טעם שמחה מי שלא טעם התרת הספיקות השכליות. ועד"ז בשו"ת הרמ"א סי' ה בתחלתו: כמאמר החכם כי לא טעם טעם שמחה מי שלא טעם שמחת ספיקות והתרתם.

בתורת חיים ויקהל תז, ג: וכידוע במ"ש הרמב"ם דאין עונג גדול [כ]התרת הספיקות כו'. ועד"ז במאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע'

ק): וכמ"ש ברמב"ם שאין עונג ושמחה כעונג משיבת הנפש בהתרת הספיקות כו'. וראה תורת חיים מקץ רכה, ד הערה 64.

7) – אינו יודע.

8) ראה זהר ח"א קנח, א. תניא ספ"ג.

9) ראה עירובין מו, א. תורה אור פ' נח ט, ב.

10) ראה עירובין מא, א.

11) וישלח כו, ג. (הובא גם באור התורה נח

(כרך ג) תרכ, ב (שצויין בהערה 3)).

שמצטרפים לו לפי קוצר דעתו, וז"ע לתאוה יבקש נפרדי, פי' שאם הי' לו דעת חזק ונודע כי הדעת הו"ע ההתקשרות וא"כ לא הי' נפרד וממילא לא הי' מתאוה תאוות כלל והסיבה למה יתאוה לדברים רבים מפני היותו נפרד כו'. וזהו ענין אומר לתאוה יבקש נפרד שהוא היפך הדעת ולכן מרובי צרכיו אשר יתאוה להם. וביאור הענין הוא דהנה* חכם אחד¹³ כ' בספרו אשר הרע הוא יותר במציאותו מן הטוב ולכן כאשר תקיש מנוחת האדם ועונגו בעת מנוחתו עם מה שיקרהו מן המכאובים והחבלים הקשים והמומין וביטול האיברים והמהומות והדאגות¹³ והצרות שעוברים על האדם במשך חיותו תמצא שמציאות האדם הוא נקמה ממנו ורעה גדולה לו, וכבר השיג עליו הרמב"ם ז"ל בחזק יד והראה שלא כן הוא שהרי אנו רואים שהרעה הבא לאדם מן הבורא מעטים המה מאד¹⁴, ורוב הרע המגיע לאדם הוא מפני תאוותו להשיג עושר רב, או עכ"פ למלא רצונותיו הזרים לפזר יציאותיו כי רב המה בריבוי רצונות זרות ואשר עבור זה יסכן נפשו לעשות דברים שהמה בחזקת סכנה, ולא יביט ע"ז כלל, כמו שירצה להשתמש בכלי כסף, והרי הוא סכל למה לא ירצה לעשות כליו מזהב, ויש אשר עשו מספיר, ואפשר שיעשו גם מנופך או מאודם כו', שהם אבנים יקרי' המציאות להיות גדולים שיעשו מהם כלים. וע"ז אמר במשנה תורה¹⁵ שחת לא לו¹⁵, כ"א אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו. וזהו שביאר שלמה דרכי בני אדם שע"י האולת שלו יסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו מדוע הגיע לו ככה שיוזק או יחסר אבר או יסתכן בעת מן

(* בצידי הגליון בגוכתי"ק: מ"ן¹² ח"ג פי"ב.

(ז) משלי י"ח, א.

(ח) ראה בכ"ז מו"נ ח"ג פי"ב.

(ט) דברים ל"ב, ה.

(י) משלי י"ט, ג.

וחוסר אבר הבאה לאדם מחמת גזירת המקום הוא מעט מהמעט (זיער זעלטון) כמעט אחד מריבוי רבבות ורוב רעה בא לאדם מחמת עצמו.¹⁵
 (15) שחת לא לו: כ"ה בגוכתי"ק (אבל בפסוק: שחת לו לא). וכ"ה גם בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (שם): „כמ"ש שיחת לא לו שיחת הבא על האדם לא מהקב"ה הוא". וראה דעת זקנים מבעלי התוספות על הפסוק. (וראה גם פירש"י שם).

(12) = מורה נבוכים (הובא באור התורה שם).
 (13) והדאגות: כ"ה בגוכתי"ק. ובהוצאה הקודמת: והדחקות.
 (14) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (לקמן ח"ב ע' שפב): „ובאמת הוא שטות גדול וכבר השיג עליו הרמב"ם והראה שחקירה זו אין לה מקור כלל ובאמת הוא שטות גדול דכל רע הבאה לאדם מגזירת המקום כמו רעידת הארץ שהוא הריסת בתים והזק לב"א* וברקים ורעמים

(* = לבני אדם.

העתים. ובאמת הוא עצמו גרם לזה למה לו לרצות כלי כסף או בגדי רקמה ומשי, הלא גם מגז כבשים יתחמם ולמה ירצה לעשות מעורות החיות שאינם מצוים כ"כ וביוקר להשיגם, וכן אם יעשה לו כסות בקרה מקנבוס ג'כ יכסה גופו ויוכל להיות נקי כנדרש לאדם, ומדוע ירצה במשי וכדומה. ולמלאות רצונותיו הזרים מסכן נפשו לפרוש בים ולהלוך בדרכי המסוכנים במדבריות וכדומה, וכמו שלהשיג מרגליות יקרים יש מין אחד שצריכים לירד בצלוחיות כמו זוג גדול בים, ונודע כי צלוחית שטבלה דרך פיה לא עלתה לה טבילה¹⁶ מפני כי אין המים נכנסים לתוכה, וכ"ה כשיורד האדם דרך בה בים אינם נכנסים בה המים והאדם יכול לחיות באויר אשר ימצא בה ע"י שפופרת אשר יוצא מהזכוכי הנ"ל דרך הים עד האויר שלמעלה כו'. אבל הוא בסכנות גדולים, הא' מדגי הים שלא ישברו הזכוכי בשוטם בים, הב' שלא יפסוק החבל שאחוז בו הכלי הנ"ל, הג' שלא ישבר באבן וכדומה הנמצאים בים. והעושה אלה מי הוא החייב ברע אשר יגיע לו כשיקרהו אחד מן הסיבות האם על ה' יזעף לבו מדוע הגיע לו ככה, הלא אם ה' מסתפק בלחם לאכול ובגד ללבוש¹⁶ לא ה' מצטרך לכל אלה, א"ז כ"א מרוע יצרו המסיתו¹⁷ מדוע לא ילבוש בגדי רקמה כמו העשיר שיש לו נכסים רבים ולא ישתמש בכלי כסף כמו העשיר, וזהו שמביאו לעשות דברים זרים בכדי להשיג למלאות תאות לבו הרע. והגם כי אין אדם נוקף אצבעו [מלמטה] אא"כ מכריזי עליו מלמעלה¹⁸, האמת כן הוא, אבל מ"מ הנה הוא בעל בחירה שיוכל לבחור במדת ההסתפקות, ואז לא יצטרך לנדוד מביתו כ"א ישב בשלוה וישתכר יציאותיו ההכרחי, ומאן דיהיב חי' יהיב מזונא¹⁸. ואם יתקן דרכו יזמין לו השי"ת מזונותיו בריוח ובריבוי ההשפעה גם בהיותו בביתו וכמ"שי¹⁹ וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה¹⁹, פי' כשתזכור שה' אלקיך פי' שהוא הנותן לך כח לעשות חיל²⁰ ולא תאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה²¹, אז וברכך בכל אשר תעשה, ענין אומרו בכל, פירושו כל מה שיעשה יעלה לטוב ולהצלחה ויכולה שתהי' הצלחה יתירה גם בעשיית דבר קטן שיתעשר מזה בעושר רב ועצום. והלא אנו רואים שמחסד הבורא עלינו כל מה שנצרך יותר היא בנקל יותר להשיג, ויכולים להשיג את הדבר הנצרך יותר בזול יותר הרבה, וכמו אכילה ושת' שהשת' היא נצרכת

יא) ראה מקואות פ"י, מ"א.

יב) חולין ז, ב.

יג) דברים ט"ו, י"ח.

19) ראה קונטרס ומעין מאמר כה (ס"ע 126

16) ע"פ ויצא כח, כ.

17) המסיתו: תיבה זו אינה ברורה בגוכתי"ק. (ואילך).

18) ראה תענית ח, ב. 20) עקב ח, יח.

21) שם, יז.

לאדם יותר מן האכילה, שהרי בלא אכילה יוכל לעמוד איזהו ימים, אבל כשיאכל ולא ישתה יסתכן מיד²² ולא יוכל לעמוד זמן כמו בלי אכילה, ולכן המים נמצאים בכל מדינה ומדינה בשפע וריבוי ובזול יותר הרבה, וכשילך לנהר לשאוב בעצמו יוכל לשתות ולשאוב לו כמה שירצה בלי שום תשלום גמול כלל, ולא כן האכילה שבאה לאדם במחיר, כמ"ש²³ אוכל בכסף תשברו מאתם²³ ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף, ענין אומרו וגם מים, פי' הגם שמים הם הפקר לכל עכ"ז תעשו לפניכם משהו²⁴ שתכרו גם מים מהם כו'. והאוויר שהוא עוד יותר נחוץ מן המים ה"ה נמצא בכל זמן ובכל מקום מבלי שיצטרך האדם גם לילך להשיגו כמו המים שצריך האדם עכ"פ לילך לנהר לשאוב אותם, ולא כן האוויר, כי הוא ימצא בכ"מ ובכל זמן מבלי שיצטרך כלל לילך אחריו, והיינו מפני היותו נחוץ מאד, שהרי גם זמן מועט לא יחי' האדם בלי אוויר כו', ולכן הוא מצוי תמיד ובלי שום מחיר כלל (י' והמחקרים אומרים אשר האוויר כמו שנמצא בחלל העולם כן הוא נמצא בבית ובכל מקום, כי מחמת דקות האוויר אינו מסתיר בפניו שום מחיצה והסתר). ולכן גם בעת אשר רצו ישראל לעבור דרך ב"א²⁵ שציוה השם לשלם עבור אוכל וגם עבור מים כלל²⁶ בכדי שלא יהנו ישראל כלל מאתם בלי תשלום, כמ"ש הפנ"י²⁷ הטעם לזה ע"ש (י' שלא ליתן כח בהקליפה ע"י שיהנו מהם), מ"מ לא נצטוו לשלם עבור האוויר להיותו חפשי לפני כל בריה בלי שום תשלום וטורח ההשג כו'. ולא כן הבגדים אפי' בגדים הפשוטי' הנה המה יקרים יותר מהמאכל ג"כ, והיינו להיותם אינו נחוץ כ"כ כמו המאכל שהרי גם כשילך האדם קרוע ובלוי וגם בלי שום בגד יוכל לחיות וענין הבגדים הם רק לכסות בשרו כו' לכן הם ביוקר יותר, וכ"ש בגדים יקרים שאין שום צורך כלל בהם כ"א להתגדל ולהתייחר בהם ולמלאות תאות לבו שילך בבגד טוב ויקר, כמו העשיר שאינו תופס מקום אצלו כלל המעות אשר שילם עבור הבגד גם כי רב הוא בערך אנשים בינונים, אמנם לגבי רוב עשרו אינו תופס מקום כלל. והגס רוח הלזה שזדון לבו

(יד) דברים ב, ו.

(טו) מה שבחצע"ג – אינו בכמה כת"י⁵¹.

(טז) מה שבחצע"ג – אינו בכמה כת"י⁵¹.

(23) אוכל בכסף תשברו מאתם: כ"ה בגוכתי"ק.

ובפסוק: אוכל תשברו מאתם בכסף.

(24) = משורת הדין.

(25) = בני אדם.

(26) כלל: כ"ה בגוכתי"ק, וליתא בהוצאה

הקודמת.

(27) = הפנים יפות (עה"פ – דברים ב, ו).

(22) ראה שבת מא, א. תורה אור משפטים

עח, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' סט"ע.

ע' עט ואילך. ענינים ח"ב (קה"ת, תשע"ה) ע' שצ.

מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' קטו. שמות

ח"א ע' קפב. ויקרא ח"א ע' קלט. וש"נ. סה"מ

תרל"ו ע' יז. תרל"ג ח"ב ע' תלו. וש"נ. תרנ"ה ע'

לג. ועוד.

השיאו²⁸ אלך גם אני בבגד משי יקר כמו העשיר, הנה דמי' יקרים מאד ומסתכן להשיג מעות בכדי שיוכל למלאות תאות לבו אשר השיאו לסכן נפשו בכדי להשיג למלאות תאות לבו כו'. והבית היא עוד יותר מבלי צורך, שהרי יוכל להיות בבית חבירו להתחמם וכן יוכל להסתפק ע"י שישכור דירה לב"ב, לכן הבית עולה עוד ביוקר יותר גם מן בגדים היקרים כו'. וכ"ש אננים טובות ומרגליות וכל התכשיטין שעולים לדמים יקרים מאד שלא בערך גם מן הבית, וכ"ש אם ירצה להשתמש בכלים מספיר או אודם ודומיהם כו', שנמצא מבואר שכל מה שמוכרח יותר להאדם מלבד מה שהוא בזול יותר הנה הוא נמצא יותר והשגתו הוא מבלי שום טורח כלל, וכל מה שאינו מוכרח כ"כ הוא בעילוי יותר ביוקר וקשה בהשגת המציאות ואם ירדוף אדם אחר המותרות הנ"ל ויסתכן נפשו בעבור זה האם על ה' יזעף לבו²⁹ מדוע הגיע לו ככה, ה"ה בעל בחירה למה בחר לרדוף ולהתאות אחר המותרות ולמה לא כבש יצרו מבלי להתאות דברים הנ"ל או כבוד המדומה במה שתשווה הנהגתו להעשירים המתנהגים³⁰ הוצאותיהם בהרחבה, וכן כליהם אשר ישתמשו בהם הם מכסף וזהב או גם ממולאים בתרשיש וכדומה, הלא הוא בעצמו גרם שיסתכן בסכנה הבאה לו או מה שניזק בא' מאבריו. וע"ז אמר²⁹ אולת אדם תסלף דרכו, וכת"י מידכם היתה זאת לכם, וע"ז אמר"י משחית נפשו הוא יעשנה, והלא האלקי' עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים"י, שהם רבות המחשבות אשר בלב איש הטורדות אותו לחשוב אם יסע למרחקים ישיג פרנסה בשפע וריבוי למען יוכל להרבות כבוד ביתו כו', וכשמוציא³² מכח אל הפועל מחשבתו הרעה הנ"ל עושה רעה לעצמו שבהיותו הולך ביום אוכלו חרב וקרח בלילה³³, וכ"ש אם ירד לשוט בימים³⁴ או בצלוחית

ה

(יז) במלאכי א, ט: מידכם היתה זאת³¹. אבל במו"נ (שם) הוא כמ"ש כאן, וראה ג"כ בפי'

הראב"ע.

(ח) משלי ו, ל"ב.

(ט) קהלת ז, כ"ט.

(לקמן ח"ב ע' שפג): „או שיש מן מרגליותא שמצואיי"י בים וצריך אחד לירד בים על התהום בצלוחית וידוע דצלוחי' שטבלה דרך פיה לא עלתה לה טבילה מפני שאין המים נכנסים לתוכה, והאדם יושב בצלוחית זה והאוויר הוא שואב מהשפופרת יוצא מהצלוחית למעלה מחוץ

(28) ע"פ עובדי' א, ג.

(29) משלי יט, ג.

(30) המתנהגים: כ"ה בגוכתי"ק. ובהוצאה

הקודמת: המנהיגים.

(31) וכ"ה בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)

נ"ע (לקמן ח"ב ע' שפד): „מידכם היתה זאת”.

(32) וכשמוציא: כ"ה בגוכתי"ק. ובהוצאה

הקודמת: וכשיוצא.

(33) ע"פ ויצא לא, מ.

(34) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

(א) אוצ"ל: מין מרגלית.

(ב) אוצ"ל: שמצוי"י (אח: שמוצאי").

הנ"ל שמתחייב בנפשו הוא על אשר גרם לעצמו ככה שזהו רק מה שאולת אדם תסלף דרכו כו', וכ"ז נכלל בכלל מה שאמרו רז"ל³⁵ מרובים צרכי עמך ודעתם קצרה, פי' שכל הסיבה מה שמרובים צרכי עמך³⁶ לרדוף אחר המותרות הוא לפי שדעתם קצרה מלהבין שע"י דברים הנ"ל מסכן נפשו בסכנות גדולות שאינו כדאי ספק מהסכנה נגד הטוב שישגיג, ועיקר פי' ודעתם קצרה הוא מה שאינו מעמיק דעת בהתבוננות בגדולת הבורא שאם הי' מעמיק דעת בהתבוננות בפסוק וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה³⁷, אמרו בכל יורה שלא דוקא ע"י נדודו בדרכי רחוקים או להפריש בים ישיג הטוב כ"א שיכול לברכו בכל אשר יעשה בהיותו יושב בביתו ג"כ רק שידע שה' אלקיך שהוא הנותן לך כח לעשות חיל²⁰ כנ"ל.

קיצור מדרוש מי' רבי³⁸.

פ"א. יבאר פי' מי' רבי' הם טרדת הפרנסה וזהו רבות מח' בלב איש ויש ב' פי' בפ"י פסוק זה, ומבאר דעת החכם שא' שבריאת האדם נקמה ממנו, ואיך שהרמב"ם ז"ל חלק עליו ורק אולת אדם היא תסלף דרכו במה שמניח עצמו בסכ"נ שבביל להרבות ועל ה' יזעף לבו מדוע הגיע לו ככה, וזהו מרובי' צרכי עמך לפי שדעתם קצרה כו'.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע³⁹]

(א) דאגת פרנסה ותכלית האדם.

(35) פיוט בתפלת נעילה, ועג"כ ברכות כ"ט, ב (צויין לעיל הערה 1).
 (36) ראה תורה אור (ואור התורה) שבהערה 11.
 (37) פ' ראה טו, יח (צויין לעיל הערה יג).
 (38) הקיצורים לפרקים אי"ד נרשמו בגוכתי"ק ביחד בהמשך אחד (ונכרכו בהבוח באמצע פי"ד), ונסדרו כאן על מקומם בסוף הפרקים. מפרק טו עד פרק קכ אין שום קיצורים בגוכתי"ק. מפרק קכא ואילך נרשם קיצור בגוכתי"ק בסוף כל פרק.

(39) תוכן ענינים אלו נעתק מכת"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע שנמצא מונח בתוך בוך כתי"ק בספריית ווארשא, ולא הגיע לידינו.

לים, ויש בזה ב"י סכנות מצויות, הא' דהכלי צריך להיות מזכוכית כדי שיראה מה שסביב לו דשטח הכלי הוא קטן וצריך לראות מה שסביב לו, ויש דגים גדולי' השטים בים ושמא ישברו הזכוכית, הב' שמא יפסוק החבל, דטבע המים שהוא אוכל את החבל, הג' שמא ירדו אותו על אבן וישבר הזכוכית, דמים מכסה על האבן ואינם רואים אם יש שם אבן או לא, ומי שירד ואירע לו אחד מסכנות הנ"ל מי לו החייב בזה הלא הוא בעצמו, דאם לא הי' יורד בים וכו"ע ע"ש.

(ג) אוצ"ל: ג.

(ד) אוצ"ל: יורדו.

והנה⁴⁰ ענין מה שלתאוה יבקש נפרד⁴¹ מלבד מה שנת"ל שזהו מחמת היותו נפרד מחמת זה הוא מלא תאוות וסיבת היותו נפרד הוא מה שדעתו קצרה בהתבוננות אורך ורוחב בהשגת אלקות עד שמפסיד גם דעתו בהנהגותיו בעוה"ז לבחור מה שיסכן גופו ונפשו נגד הטוב שיבא לו אם ישתכר הרבה כו', הנה זהו הגבהת הלב ורוחב לב לרצות. וסיבת זה הוא ג"כ מחמת קוצר הדעת שאם היתה דעתו יפה ושלימה לחשוב בעצמו ערכו ומהותו למה מגיע לו עושר ושישתמש בכלי כסף והי' חשוב פחות ערכו לא הי' רוצה כלל בזה, אלא מפני שדעתו קצרה מלהבין ולהתבונן בזה וכטוב לבו ומגביה ומרחיב לבו לאמר אלך למקום פלוני אם הדרך רב הוא ומסוכן אבל שלום יהי' לי⁴² ועי"ז בשרירות לבו ילך כו'⁴² הנה זדון לבו זה הוא כשאון מים כבירים ישאוף, פי"ז⁴³ שזהו כמו גלי הים שנגבהים בגובה מאד שע"י חלק הרוח שנמצא במים עי"ז הם נגבהים בגובה מאד, ולא מצד עצמם שהרי טבע המים הוא בהפך לירד למטה ולא לעלות למעלה אלא שמחמת חלק הרוח שבמי הים שטבע הרוח הוא לעלות למעלה מגביה עמו גם המים עד שנצבו כמו נד⁴⁴ לשעה ולרגע שנדמה להמביט בים שכמו הר גדולה ממים הוא והוא מהתרוממות גלי הים כו', וכן הוא בגס הרוח שלמה מגיס דעתו הוא מפני התרוממות רוחו הגסה עליו לאמר גם אני אהי' בין המכובדים כשאשיג כסף וזהב לרוב ועי"ז מתרומם לבו לחפוף בזה, אמנם כמו שגלי הים תיכף כשעולים הם יורדים וכאשר יערה רוח ממרום⁴⁵ ישקוט הים ויקם סערה לדממה⁴⁶ כן כתיב⁴⁶ והרשעים כים נגרש שרוחו הגסה נגרש כים ותמורת אשר דימה להשתכר נעשה מום באיבריו או נעשה חולי מחמת שינוי האוירים והפחדים או מסיבות אחרות המתרגשות ובאות בעולם עד שנחלה ונעשה גרוע הרבה מכמו שהי' קודם ומעלתו לא השיג ג"כ, ורק מעט מן המעט [מה] שמצליחים להוציא כוונתו כו' ולא בכל יומא מתרחיש ניסא⁴⁷ שינצל מפגעים המתרגשים לבוא ע"י פעולתיו שלא נכונים וראוים הם ושיזמין לו להשתכר

כ) ישעי' י"ז, י"ב.

כא) ישעי' נ"ז, כ.

קלג, ד (בד"ה כי הנה יוצר הרים): „כמו גלי הים שע"י הרוח הוא שמתרוממים בגובה ולא מצד עצמם שהרי כרגע חוזרין ונופלין מגובהם על ידי הרוח המשקטם ומניחם כו'". ע"ש.

(44) ע"פ בשלח טו, ח.

(45) ע"פ ישעי' לב, טו.

(46) ע"פ תהלים קו, כט.

(47) פסחים נ, ב. וראה גם מגילה ז, ב. זח"א

קיא, ב.

(40) ביאורים מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הפרקים ב' ג' וה' נדפסו לקמן ח"ב ע' תקצט ואילך.

(41) משלי יח, א.

(42) ע"פ נצבים כט, יח.

(43) באור התורה נח (כרך ג) תרכ, ב (שצויין

לעיל הערה 11) כתוב: „ועמ"ש מזה בסידור גבי

חתונה בד"ה שמח תשמח רעים האהובים בענין

גלי הים שמתרוממים כו'". וראה סידור עם דא"ח

שהרי יכול להיות שיפרוש בים וילך בדרכים רחוקים וגם אם ירד בים יכול להיות שלא ירויח ושלא ימצא האבן אשר ימצא בים כו', שלכל זה צריכי' הצלחה יתירה משני ההפכים הנ"ל כו'.

[קיצור] פ"ב. יבאר בפ"י הפסוק לתאוה יבקש נפרד, מלבד שהוא נפרד, הנה זהו זדון לבו וגם הרוח שמרומם לבו כמו גלי הים כו', ואמנם כמו גלי הים כשיערה עלי' ממרום ישקוט כן הרשעי' כים נגרש ותמורת שדימה להרויח מפסיד בריאותו וכ"ש כבודו כו' כי לאו בכל יומא אתרחיש ניסא כו'.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

(ב) תאוה, גסות הרוח.

ג) וְשׁוֹרֵשׁ⁴⁸ ענין ההפרש בין האיש גבה רוח שזדון לבו השיאו לעשות דברים הנ"ל ובין המסתפק במועט והוא במנוחה בביתו שקט ושאנן⁴⁹ ומשליך על ה' יהבו⁵⁰ והוא יכלכלו במזון וכסות וכל המצטרך לאדם, הוא כענין ההפרש בין רה"י ובין רה"ר⁵¹, וכמ"ש האריז"ל בלקוטי הש"ס⁵² ענין ד' רשויות דשבת⁵² רה"י אצי' כו' רה"ר עשייה כו'⁵³, וע' בפע"ח בשער חגהמ"צ⁵⁴ בענין ד' בנים חכם אצי' רשע עשייה [כו' ע"ש]. וכמו"כ הוא בד' רשויות דשבת כנ"ל. וענין רה"ר פי' במאור⁵⁵ אות רי"ש סך"ב⁵⁶, רה"י ז"א ש' מ"ה גובהו יו"ד ורחבו ד', ד' אותיות הפשוטים (וא"כ צ"ל גובהו יו"ד הוא ע"ס), ורה"ר נק' בחי' ז' ספירות דנקודים שלא הי' בדרך קוין כו' ושיעורו יו"ד וא"ו, יו"ד נקודה א' וא"ו ו"ק שיש מהם אחיזה לחיצונים כו'⁵⁷, ונמצא מי שמסתפק במה שמרויח בביתו הוא בחי' רה"י, והיינו כי שרשו הוא מש' מ"ה ביטול, וז"ע אדם גימ' מ"ה כו'⁵⁸, אבל גבה

כב) במס' שבת שם ז"ל: ורשות הרבים כו' בסוד הבריאה אשר כנגדה מתחילים אחיזת החיצונים הנקראים רבים, עכ"ל. ואולי אפ"ל, דעכצ"ל בכונתו דאפ"ל בריאה נק' רה"ר כי שם כבר מתחלת אחיזת החיצונים, ומכ"ש, מהאי טעמא גופא, יצירה ועשי' – (אלא שיצירה ועשי' נק' גם כן, מטעמים אחרים, כרמלית ומקום פטור כמ"ש שם) – וא"כ הרי מובן דעל פי זה עיקר רה"ר הוא עשי', כי רק שם החיצונים נאחזים וגם גוברים.

(43) ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 117 ואילך.

(54) פרק ז.

(55) = במאורי אור.

(56) = סעיף כב.

(57) עכ"ל המאורי אור (עם שינויים קלים).

(58) ראה תקו"ז בהקדמה (ז, ב). פרדס שער

כג (שער ערכי הכינים) פרק א ערך אדם. ע"ח

שער י (שער התיקון) פ"ג. שער לח (שער לאה

(48) בהבא לקמן – ראה אור התורה נח (כרך

ג) תרכ, ב (המשך הענין ממה שצויין לעיל הערה

(43).

(49) ע"פ ירמ"ל, י. מו, כז.

(50) ע"פ תהלים נה, כג.

(51) ראה גם סה"מ תרנ"ה ע' פג.

(52) ראה שבת ו, א. רמב"ם הל' שבת פי"ד

ה"א. טור ושוע' ודאדה"ז אור"ח ריש סי' שמה.

עינים ורחב לבב⁵⁹ הנ"ל הוא מבחי' רה"ר טורי דפרודא⁶⁰ ששרשו הוא מה שנפל בשה"כ⁶⁰ מנקודות דתהו אשר לא לתהו בראה כו'⁶¹, ועכ"ז הלא כל אחד מישראל יש לו נפש האלקי' אשר היא חלק אלקה ממעל⁶² מבחי' התיקון, ואם כי הגביר נפשו הבהמית שישלוט על הנה"א שלא יהי' מושל ברוחו לכלוא את הרוח הגסה שלו שרודף אחר רצונותיו הזרים הנ"ל עד שנמשך בבחי' מים רבים הנ"ל שהוא הטרדות הרבים והעצומים, עכ"ז לא יוכלו לכבות את האהבה שיש בכל או"א בחי' אהבה מוסתרת שמוסרת בכאו"א מישראל, וביכולת גם האנשים ההם לעורר את האהבה לאלקות כמ"ש⁶³ אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, פי' שיחפץ לצאת ממאסר הגוף המונעו ומעכבו ונותן כח ועוז לנה"ב להתגבר על הנה"א כו' ויוכל לבוא לבחי' ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו'⁶⁴, כי גם המים רבים הנ"ל אינם יכולים לכבות את האהבה מכל וכל כ"א שהיא מוסתרת ונעלמת, אבל יכול לעוררה שתצא מהעלם אל הגילוי כו' ולהיות בבחי' ועמך⁶⁵ לא חפצתי כו', כי הנה התאב לרצונות הזרים הנ"ל, הנה עצם כח המתאווה אינו דוקא שיהא תאב לרצונות הזרים שירבה כבוד ביתו או להשיג כבוד המדומה אשר מדמה בנפשו שכאשר ישיג רכוש רב יכבדו אותו הבריות כמו מי שהוא מכובד מצד עצמו מצד מעלותיו אשר טובים המה בעצם כמו מחמת עוצם חכמתו בהשכלת אלקות ובנגלה בתורה והנהגתו בחסידות ופרישות וטוב מדותיו עם הבריות כו', כ"א שכח המתאווה הוא כללי להיות תאב לדבר אשר יבין בשכלו כי טוב הוא הדבר לפניו, והוא בזדון לבו ורמת רוחו הקשה צייר ציור רע בכח המתאווה שיהי' חפצו ורצונו להשיג רכוש רב וכדומה, אבל כאשר יעורר את האהבה עד שתחפץ בדביקה וחשיקה וחפיצה באלקי' חיים ומלך עולם⁶⁶ יוכל לצייר בכח המתאווה הנ"ל שיהי' תאב לאלקות בחום ורשפי אש התשוקה כמו היותו טרוד ורדוף

(ג) שה"ש ג, ה.

(ד) תהלים ע"ג, כ"ה.

(60) = בשבירת הכלים.

(61) ע"פ ישעי' מה, יח.

(62) איוב לא, ב. תניא רפ"ב.

(63) ואתחנן ו, ה. משנה ברכות נד, א. ספרי

ופרש"י עה"פ. וראה גם לקו"ת בלק סז, ד. וראה

הביאור בד"ה כי ידעתי שבערה 3 למה לא

הובא כאן הענין ד, בכל מאדך" כמו שהוא בתורה

אור פ' נח [ט, איב] ופ' תולדות [יח, ב].

(64) ע"פ ירמי' י, י. נוסח ברכת יוצר אור.

ורחל) פ"ב. מאורי אור אות א סעי' לב. סעי' קסו.

תורה אור וישב ל, א. שמות נב, ב. בשלח סה, ד.

סח, ג. לקו"ת אמור לח, ג. תצא לה, ב. תורת חיים

בראשית ט, א. פ' נח סד, ג. אור התורה יום

הכפורים (דברים כרך ג) ע' א'תקס. המשך תער"ב

ח"א ע' תסד. ובכ"מ.

וראה ד"ה פדה בשלום תשכ"א (סה"מ

תשכ"א ע' מח ואילך) ב' פירושים בתיבת "מ"ה".

(59) ע"פ תהלים קא, ה.

ברצונותיו הזרים וביתר שאת ויתר עז מצד עצם המעלה מהענין כו'. וממילא יפלו כל רצונותיו הזרים כהמס דונג מפני אש כו'⁶⁵ ויבוא לדבקה בו ית' כו'.

[קיצור] פ"ג. יבאר ששורש ההפרש בין מדת ההסתפקות בין הגס רוח וגבה לב זהו כענין רה"י ורשה"ר, תהו ותיקון, נה"א ונה"ב, וכאו"א יש בכוחו להיות מוח שליט לכלוא את הרוח המתאוה שהוא ציור הרע שמצייר בכח המתאוה, ויבוא לאהבה בכל לבבך בשני יצריך, לדבקה בו ית'.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

(ג) מוח שליט על הלב⁶⁶.

תקצב. ע' תרל. עטרת ראש שער ר"ה פי"ז (יה, ב ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תצ.

(65) תהלים סח, ג.

(66) זח"ג רכד, א (צויין לקמן הערה לט). וראה תניא פי"ב. פנ"א (עא, סע"ב). מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב (קה"ת, תשע"ה) ע'

ש"פ חיי

ד) ² **ואמנם** הפי' הפשוט בפי' מים רבים קאי על כל עניני עוה"ז וטרדות הפרנסה גם הרגלי³ במי שאינו מרחיק נדוד כ"א בהיותו בביתו הנה הוא חושב תמיד איך ומה לעשות, והוא עוד פחות יותר מכפי משנת"ל בפי' הא', ששם הוא מחמת רוב טרדות מחשבותיו אינו יודע איך לעשות, ולא כן הכוונה כאן אלא שמה שמהרהר תמיד בעשיית הדבר הוא ג"כ טרדת המוח כו', ונמצא פי' הפשוט הגם כי האדם הוא טרוד כל ימיו בטרדות הפרנסה ומחשבות עוה"ז, עכ"ז⁴ לא יוכלו לכבות את האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל בטבע מבחי' נפש האלקי' שטבעה לעלות וליכלל תמיד למעלה כשלהבת העולה מאליה⁵ כמ"שיי' רשפיה רשפי אש שלהבת יה⁶.

[קיצור] פ"ד. יבאר כי פי' הפשוט במי' רבי' קאי על כל צרכי עוה"ז גם הרגילים, ולכן כפשוטו פי' הפ' הגם כי האדם הוא טרוד כל

כה) שה"ש ח, ו.

שאינ עמה מלאכה כו' מ"מ אית" עשה תורתך קבע ומלאכתך עריאי וע"ז נא' מים רבים לא יוכלו לכבות אהבה דאהבה אבה הוא ל' רצוני ומאחר שיש לו רצון לד"א א"א שיהי' לו רצון לאלקות דאחד מניעי לחבירו דכמו שאנו רואים באדם שיש לו ב' רצונות שניהם הם רפויים וזה אות ומופת שאינו לו רצון לאלקות מה' לא יוכלו לכבות את האבה" מוסתרת שיש בכאו"א מישראל מחמת רשפיה רשפי אש שלהבת יה שלהבת הוא שלהבת הקשורה בגחלת וכמו"כ למטה רשפיה רשפי אש כמו שלהבת י"ה".

1) כ"ה בגוכתי"ק כאן. ולהעיר שבספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת, תש"ז. תשנ"ז) ע' 43 כתוב שהמאמר דש"פ וירא כולל פרקים א"ד והמאמר דש"פ חיי שרה כולל פרקים ה"ו, ובהערה שם על המאמר דש"פ וירא: „באיזה כתי" מאמר זה כולל רק ג' סעיפים הראשונים".
2) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (לקמן ח"ב ע' שפז) כתוב הד"ה של המאמר בעת אמירתו: „רשפיה רשפי אש".

3) הרגלי': כ"ה בגוכתי"ק. בהוצאה הקודמת: הרגילות. ואוצ'ל: הרגילים (כמו שהוא בקיצור לפרק זה. ועד"ז הוא בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שבהערה 6).

4) ראה תורת חיים פ' נח (נח, ד ואילך).

5) ע"פ שבת כא, סע"א. פרש"י בהעלותך ח,

ב.

6) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (לקמן ח"ב ע' שפז): „ופי' הפשוט הוא אפי' מה שהאדם טרוד בעניני עוה"ז אפי' דבר הרגיל נק' ג"כ מים רבים הגם דאית' בפר"א" דכל תורה

א) = בפרקי אבות (פ"ב מ"ב).

ב) שם פ"א מ"ט. רמב"ם הל' תלמוד תורה פ"ג ה"ז.

ג) אוצ'ל: עראי.

ד) ראה לקו"ת ואתחנן ב, ג. דרך מצותיך קצט, א. ועוד.

ה) = לדבר אחר.

ו) אוצ'ל: דאחד הוא מניעה.

ז) אוצ'ל: מ"מ.

ח) אוצ'ל: האהבה.

ימיו בטרדת הפרנסה עכ"ז לא יוכל לכבות את האהבה המוסתרת בטבע תולדתו בכאו"א מישראל.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע]

ד) אהבה מוסתרת.

ה) **והנה** ⁷ במד"ר פ' ויקהל פמ"ט⁸ ובשה"ש⁹ ובתרגום¹⁰ דרשו האהבה שנא"י ואוהב את יעקב, וכאן¹¹ פי' האהבה שבנפש, וי"ל דזה נמשך מזה. והענין הוא כי בזהר פ' ואתחנן דרס"ז ע"ב¹² פי' אהבה הוא שם הוי', כי יו"ד עם ה"א הם תרדל"מ¹³ ואשתכחו כחזא בחביבותא, וז"ל המא"א¹⁴ באות א' סל"ז¹⁵ אהבה בנינה כי יש לה אהבה תדירא ריעין דלא מתפרשין עכ"ל, וכן ו"ה שמתדבקים בחביבות ונק' דודים וכמ"ש בזח"ג ויקרא דף ד' ע"א, וזהו אהבתי אתכם אמר הוי'כ"ת, ועי"ז מתעורר חלק הוי' שבנפש כמ"שיי כי חלק ה' עמו שבכל נפה"א יש בחי' שם הוי' וכמ"של פב"פ דיבר הוי' עמכם וכתיבל¹⁶ אנכי הוי' אלקיך, ונודע כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה¹⁶ לכן ע"י שאמר אנכי הוי' אלקיך געשה שם הוי' בכאו"א מישראל¹⁷, וזהו אלקיך בחי' אלקה שלך, וכן ה' עמכם ששם הוי'

כו) מלאכי א, ב.

כז) לעיל פ"א¹¹.

כח) מלאכי א, ב.

כט) דברים ל"ב, ט.

ל) דברים ה, ד.

לא) שמות כ, ב.

15) ראה גם אור התורה ויחי (כרך ב) שסח,

ב.

16) ראה שבת קיט, ב. ב"ר פמ"ד, כב. פרש"י לך לך טו, יח. וראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שלח.

תר"ן ע' שה ואילך. המשך תרס"ו ע' מג. ע' שז. וש"נ. לקו"ש חי"א ע' 81. ובכ"מ.

17) בהבא לקמן – ראה לקו"ת פ' ראה יח, א (צויין באור התורה נח שם). אור התורה פ' ראה (כרך ב) ע' תרלה ואילך. (כרך ה) ע' בילט. סה"מ תרכ"ו ס"ע רו ואילך.

לכללות הענינים כאן – ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ס"ע תמג ואילך. עטר"ת ע' תריא ואילך. תרפ"ב ע' תד ואילך. תש"ז ע' 205 ואילך. וראה גם סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' קכב. ע' קפט ואילך. ד"ה ראה אנכי תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' ריד

7) התחלת הפרק – הוא ע"פ לשון אור התורה נח (כרך ג) תרכ, סע"ב ואילך, עם שינויים קלים. (המשך הענין ממה שצויין לעיל ע' ט הערה 48).

8) פיסקא א.

9) שהש"ר פ"ח, ז.

10) עה"פ (שה"ש ח, ז).

11) הענין הזה נמצא לעיל פרק ג (ע' י). אבל להעיר ממ"ש בקיצור לפרק זה, ורבינו ז"ל בת"א בד"ז [= בתורה אור בדרוש זה] (לשון המאמר כאן הוא לשון הצמח צדק באור התורה).

12) ראה אור התורה מארז"ל וענינים ריש ע' 10.

13) = תרין ריעין דלא מתפרשין.

14) = המאורי אור.

נעשה עמכם¹⁸. וזהו כי חלק הוי' עמו שכאו"א יש בו חלק משם הוי', וזה"ע נפה"א שהיא חלק אלקה ממעל כו'¹⁹.

וביאור ענין ש' הוי' שבכאו"א, הנה ארוז"ל"ב אפי' רשעים מלאים חרטות²¹ שנופלים להם הרהורי תשובה שאינו רוצה להיות נפרד מאלקות והוא בלי טעם ודעת כלל. והיינו להיות כי בחי' זו היא בכאו"א למעלה מן השכל המושג²² כי הרי היותו רשע ה"ה איננו בהתבוננות שעי"ז יפלו לו הרהורי תשובה, אלא שזהו כאילו הוא דבר שבלתי אפשר כלל. וזהו הנק' משכיל פי' מקור שכל הגלוי ומושג בטוב טעם הדבר, וזהו משכיל לאיתן האזרחילי, פי' שהוא משכיל²³ להיות בבחי' איתן שהוא לשון חזוק²⁴, מל' איתן מושבך ושם בסלע קנך²⁵ שהוא ל' חזוק, והיינו בחי' קשה עורף שלמעלה מהטו"ד²⁵. ובזה יובן מ"שלה כי עם קשה עורף הוא וסלחת, ולכאורה²⁶ מאחר שקשה עורף הוא מהראוי ליסרו ולהכניעו

(לב ר"ח [= ראשית חכמה] ש' היראה [פ"ג] בשם ס' חסידים²⁰ (מלאים חרטה), בשבט מוסר פכ"ה בשם מרז"ל (כל ימיהם מלאים חרטה), תניא פי"א.

(ג) תהלים פ"ט, א.

(ד) במדבר כ"ד, כ"א.

(ה) שמות ל"ד, ט.

- ואילך). ד"ה פדה בשלום תשט"ז (סה"מ תשט"ז ס"ע טו ואילך). ד"ה ראה אנכי תשמ"ג. (כנסמן לקמן בהערות). ובכ"מ.
- 18) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' רטו.
- 19) איוב לא, ב. תניא רפ"ב.
- 20) כ"ה בדפוס ווארשא – תרצ"ז, ובדפוס מונקאטש – תש"ג.
- 21) ראה גם סה"מ תער"ב-תרע"ו שם (ע' קצא). תרפ"ב שם (ע' תו ואילך). תרפ"ה ע' נט.
- תרפ"ו ע' מט. ע' קכה. תרפ"ז ע' נה. תרפ"ח ע' כב. תרח"ץ ע' לח. תשמ"ג שם.
- 22) בלקו"ת, אור התורה פ' ראה (כרך ב) וסה"מ תרכ"ז שצויינו בהערה 17 נוסף: כמ"ש בס"פ פ"ח.
- 23) ראה זח"ב קי, סע"א ואילך. פרדס שער כג (שער ערכי הכינוים) פרק יג ערך משכיל.
- תורת אדמו"ר הזקן – בקונטרס לימוד החסידות פרק ג (ע' 5-6). נדפס גם באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ג ע' שלה-שלו). אור התורה שמות ע' יד. סה"מ תשי"ג שם (ע' רטו). ד"ה כי מראש צורים אראנו (הא') תשכ"ח (סה"מ תשכ"ח
- ע' רנט).
- 24) ראה סוטה מה, סע"ב (במשנה). מו, סע"א-ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"ב ע' תרצא. אור התורה ויחי (כרך ב) שפז, א. שצב, ב. תהלים (יהל אור) ס"ע שיא. סה"מ תרל"א ח"א ע' שטו ואילך (וש"נ). ע' שכו. תרל"ג שם. המשך תרס"ו ע' שיח ואילך. סה"מ תער"ב-תרע"ו שם (ע' קכב. ע' קצב). עטר"ת שם. תרפ"ב שם (ע' תח ואילך). תרפ"ה שם (ע' ס). תרפ"ו שם. תרפ"ז שם (ע' נה-נו). תרפ"ח שם (ע' קכא). תרצ"ב ע' תקנח. תרח"ץ שם. תשי"ב ע' 139 ואילך. תשי"ג ע' 58. ע' 72-74. תשי"ז שם (ע' 206).
- 25) ראה גם לקו"ת בלק סז, ב. האזינו עג, רע"ב (ושם: „דאיתא במדרש [שמור"ר פמ"ב, ט] דקשה עורף לשבח קאמר, היינו החיזוק בעבודת ה' למעלה מהשכל"). ועד"ז בסה"מ תרל"ג שם (ע' תמה). תשי"ב שם (ריש ע' 140).
- 26) ראה תורה אור הוספות מגלת אסתר ככג, ב. תער"ב-תרע"ו שם. תרפ"ב שם (ע' תט ואילך).

שלא יהי' קשה עורף עוד ויכניע עקשותו כו', אלא שפי' קשה עורף הוא כנ"ל בחי' הביטול שלמעלה משכל המושג ולכן וסלחת שיומשך בחי' הסליחה מיגמה"ר שלמעלה מע"ס דאצי' כו', וגם אותיות איתן משמשי' לע"ל²⁷ והיינו שמה שעכשיו הוא למעלה מן השכל המושג יבוא לע"ל בבחי' גילוי ממש בכאו"א כו', משא"כ עכשיו כו', וגם מי שהוא מתאווה לעניני העוה"ז ותאותי' זהו מפני כי נדמה לו שעודנו ביהדות²⁸ ואינו נפרד ע"י תאותו ומשאלות לבבו בעניני העוה"ז והוא מפני כי הרוח שטות מכסה, וכמו שהוא בעובר עבירה בפו"מ ח"ו שארז"ל²⁹ אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, שהרוח שטות מכסה על האמת וגורם לו לחטא בנפשו כו', כ"ה בכל תאוות ומשאלות לבו בהרגש חפץ וזדון לבו אשר השיאו להתענג מדברי העוה"ז או להתגדל ולהתייחר להשתוות להעשיר כנ"ל זהו מפני כי הרוח שטות מכסה על האמת שנדמה לו שעודנו ביהדותו כמקדם ואינו נפרד כלל, כי מה יוכל לעשות הלא הוא נשמה בגוף, ומצד הגוף וכ"ש מצד נה"ב רצונו בדברי' זרי'. ונמצא כי מדמה בנפשו מה אוכל לעשות הלא כך נבראתי, וה"ז ג"כ בכלל דברי שלמה שא'²⁹ אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו, שזה שנמשך אחר תאוות הגוף והנה"ב, הנה זהו זדון לבו אשר השיאו להגביה את עצמו להיות גבה עינים ורחב לבב³⁰ והלא ניתן כח לנפשו האלקי' להתגבר על הרע דיצה"ר, והגם כי הנה"ב אקדים טעניתא³¹ להיותו קדום מהיצ"ט י"ג שנה ויום א' שאז נכנס בו יצ"ט, אמנם באמת לא כן הוא, שניתן הכח לנה"א, הגם שהיצה"ר אקדים טעניתא והוחזק לפעול בגוף י"ג שנה באין מוחה ומונע כלל, וגם הגוף מסייעו, מ"מ ניתן הכח לנה"א להתגבר ולהיות מוח שליט על הלב³² לעצור רגשי לבבו כו', וגם כי ע"ז ארז"ל³⁰ משביעין אותו תהא צדיק שנת'

(לו) סוטה ג, א.

(לז) נדה ל, ב.

[א]. וראה גם תניא פי"ד. קונטרס ומעין מאמר ב (ס"ע 65 ואילך) ומאמר ד (ע' 70 ואילך).
 (29) משלי יט, ג.
 (30) ע"פ תהלים קא, ה.
 (31) ראה זהר ח"א קעט, א"ב.
 (32) זח"ג רכד, א (צויין לקמן הערה לט).
 וראה תניא פי"ב. פנ"א (עא, סע"ב). מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב (קה"ת, תשע"ה) ע' תקצב. ע' תרל. עטרת ראש שער ר"ה פי"ז (יה, ב ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תצ.

(27) בלקו"ת פ' ראה שם נוסף: שהן באין בריש התיבה להורות על שימוש הפעולה להבא אפע"ל יפע"ל תפע"ל נפע"ל. וראה גם תניא קונטרס אחרון ד"ה וצדקה כנחל איתן (קסא, א). אוה"ת פ' ראה וסה"מ תרכ"ו שם. מאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת ויחי שם. סה"מ תרל"ג שם. המשך תרס"ו שם (ע' שיט ואילך). סה"מ תער"ב-תרע"ו שם. עטר"ת שם (ע' תריב). תרפ"ב שם (ע' תיב). תרפ"ח שם (ע' קבב). תשכ"ח שם.
 (28) באוה"ת פ' ראה (כרך ב) וסה"מ תרכ"ו שבהערה 17 נוסף: כמ"ש בסש"ב פכ"ד ובלקו"ת בד"ה מי אל כמוך נושא עון פ"ה [דרושים לר"ה סב,

במ"א³³ על דרו"ל זה שהפי' שמשיעין הוא ל' שובע שנותנים כח ושובע להנה"א, והיינו כי הנה"א הוא מבחי' התיקון והנה"ב הוא מבחי' התהו³⁴, והכח הוא מלמעלה מתהו והתיקון, והיינו כי תהו ותיקון הם ב' בחי' דנקודים וברודים³⁵, והשבועה שנמשך שובע מבחי' עקודים שעקוד בכלי אחד³⁶ (פי' שגם הכלי הוא אחד והיינו יחו"ע כו') ולכן יכול הנה"א להתגבר על הנה"ב, וא"כ האם על ה' יזעף לבו אין זה כ"א אולת אדם שהיא תסלף דרכו, והרוח שטות דאולת זו מכסה על האמת שנדמה לו שלא פגם כלל ועודנו ביהדותו כו', אבל אם ה' יודע שנפרד עי"ז לא ה' עושה כן בשו"א³⁷. ולכן כשאומרים לו שנפרד לגמרי הנה הוא מתעקש בשו"א מבלי לעשותו וז"ע קשה עורף ובחי' איתן, ובחי' משכיל זה שהוא האיתן הנה הוא האזרחי פי' מל' אזרח הארץ³⁸ ל' תושב, והיינו כי ישנו בכאו"א מיוסד כמו האזרח שהוא מאז ומקדם³⁹. והענין הוא⁴⁰ כי אזרח הוא שם ע"ב⁴¹, וכנודע⁴² ששם ס"ג הוא בחי' תהו שבז"ת דש' ס"ג ה' השבירה⁴³, והתיקון הוא בחי' שם מ"ה⁴², והנה תהו ותיקון שניהם מחודשים הם וכמארז"ל⁴⁴ מלמד שהי' בונה עולמות ומחריבן וגם סתירת התהו הוא מחודש כי ענין התהו לא ה' ע"ד

(לח) ב"ר ג, ז.

תרפ"ו שם (ע' נ. ע' קכה-קכו). תרפ"ז שם (ע' נו).
תרפ"ח שם (ע' קכא). תרצ"ב שם (ע' תקנח).
תשי"ג שם (ע' רטו).

41) ראה רמ"ז לזח"ג קג, א (הובא באוה"ת פ' ראה (כרך ב), סה"מ תרכ"ו, תרל"א, תרפ"ב, ותרפ"ו (ע' קכו) שם).

42) ראה ע"ח שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א, מבוא שערים שער ב בתחלתו, ובכ"מ: שהשבירה היתה בשם ס"ג.

ראה ע"ח שער י (שער התיקון) פ"ב, מבוא שערים שער ב חלק ג, ובכ"מ: שהתיקון ע"י שם מ"ה החדש.

וראה לקו"ת עקב יד, ב. תורת חיים פ' נח סד, ג ואילך. עג, ג ואילך. דרך מצותיך טו, ב ואילך. קע, א ואילך. מד"ה ואה"י אצלו אמון תרד"ע ובהמאמרים שלאחריו (המשך תער"ב ח"א מע' תסד ואילך בארוכה). תש"ג ע' 73 ובהערה שם.

43) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשכה ואילך. אור התורה בראשית כרך ב תכת, א. ביאורי הזהר לאדמו"ר הצמח צדק ח"א ע' רפא ואילך. סה"מ תר"מ ח"ב ע' תקיט. וש"נ.

33) ראה קיצורים והערות לתניא (מכ"ק אדמו"ר הצ"צ) ס"ע נז ואילך. וראה בליקוט פי' ומ"מ לתניא (חיטריק) בתחילת פ"א (ע' יז ואילך).

34) ראה גם תורה אור מקץ מא, ג. סה"מ תרמ"ז ע' עו.

35) ראה תורה אור פ' נח י, ד. לקו"ת אמור לד, ג. בהעלותך לא, ג. תורת חיים פ' נח סד, ב. סה, ד ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' רנו. וש"נ.

36) ראה ע"ח שער ו (שער העקודים) פ"א. תורה אור בראשית ג, ג. דרך מצותיך קלד, א.

37) = בשום אופן.

38) לשון הפסוק – בא יב, יט; מח. בהעלותך ט, יד.

39) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח שם (ע' תרצ). אוה"ת ויחי שם. סה"מ תרנ"ח ע' קצ. מקומות שצויינו בהערה הבאה.

40) בהבא לקמן – ראה אוה"ת פ' ראה שם (כרך ב ע' תרלו. כרך ה ע' ב'לט). סה"מ תרכ"ו שם (ע' רח"רט). תרכ"ז ע' תט. תרל"א ח"א שם (ע' שכא). תרמ"א ע' סב"סג. עטר"ת ע' ריד. ע' תריב. תרפ"ב שם (ע' תית"ב, וש"נ). תרפ"ה שם (ע' סא).

המקרה ח"ו, כי ענין המקרה הוא אשר יקרה לבני האדם וג"כ לא ע"ד המקרה כ"א בהשגחה פרטית, ולא כמקרה הבהמה מקרה האדם, אמנם מהאדם עצמו זהו מכוסה ולכן מכונה בשם מקרה, והוא עונש בני האדם. וכמ"ש רש"י בפ' הפ' בקהלת ג' י"ט כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה א' להם ע"ש⁴⁴. אבל באלקות אינו שייך כלל ענין המקרה אשר יקרהו אשר דעת לנבון נקל⁴⁵ אמיתות הענין בזה אשר מובן בעצמו מבלי יצטרך אות לזה כי האמת עד לעצמו, וא"כ בנין התהו הוא הי' בנין ע"מ לסתור שהרי גם בעת בנין התהו הי' ידוע שיוסתר, וסתירת התהו הי' סותר ע"מ לבנות⁴⁶ בחי' התיקון ושניהם מחודשים הם לגמרי, ואמנם ש' ע"ב שלמעלה מס"ג ומ"ה הנה הוא בחי' אזרח שמאז ומקדם, וכמו שא"ס קדמון לכל הקדומים כן שם ע"ב הוא מקדם אשר לא נעשה⁴⁷ עדיין גם בנין התהו כו'. ובחי' איתן שיש בכאו"א הוא מבחי' קדם אשר לא נעשה עדיין ומשם נמשך הכח והעוז להיות מוח שליט על הלב להיותו מבחי' איתן שהוא בחי' אזרח בחי' שם ע"ב. ובזה יובן ל' מוח שליט על הלב"ט מהו מוח דוקא. והענין הוא אם כי עיקר ענין המוח הוא בחי' ההשגה וההבנה, מ"מ הוא כלי לבחי' שלמעלה מן השכל, וכענין שרצה"ת הוא כלי לרצון העליון, וכמו חסד דמ"ה שהוא כלי לבחי' רב חסד כו', וכמ"ש מזה בת"א בד"ה ויקהל⁴⁸ ובהגהות לשם⁴⁹, בס' תרי"ט⁵⁰, ועד"ז הוא בחי' מוח שהוא החכמה הוא הכלי לבחי' משכיל שהו"ע בחי' האיתן קשה עורף דקדושה והוא למעלה בחי' שם ע"ב כו', וא"כ אין שום טענה כלל להגברת הנה"ב אלא שא"ז כ"א אולת אדם שהיא תסלף דרכו והילוכו בקדש כו' והו"ע הרוח שטות שמכסה כו', אבל אם הי' יודע שלא כן הוא לא הי' עושה זה בשום ענין ואופן כלל כו', וז"ע בחי' יו"ד דש' הוי' שבכל או"א כו'⁵⁰.

(לט) זהר ח"ג רכ"ד, א.

(מ) כולל מאמרי דא"ח של אדמו"ר הצ"צ ורשימותיו דשנת תרי"ט.

ואילך. סה"מ תר"מ ח"א ע' רנא. תרמ"ח ע' ריו. תרמ"ט ע' רמט. תרנ"ט ע' קג. המשך תרס"ו ע' תסת. ד"ה באתי לגני תשל"א (סה"מ מלוקט ח"ה ע' קנו. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' שנז). ובכ"מ.

(47) ע"פ ישע"י מו, י.

(48) ויקהל פז, סע"ד ואילך.

(49) ראה אור התורה ויקהל (כרך ו) ע' בקלא.

(50) ראה לקמן ע' כב (ובמקומות שצויינו

בהערה 84).

(44) וז"ל רש"י שם: כי מקרה בני האדם וגו'. הוא טעם הדבר אשר נתן הקב"ה מקרה ופגע לבני אדם ויש מקרה ופגע לבהמה ומקרה אחד לשניהם נתן כי כשם שזה מת כך זה מת. ומוותר האדם מן הבהמה אין. ויתרנו והצלחתו של אדם יותר מן הבהמה אינו נראה משמת כי הכל נהפך להיות הבל לשוב של העפר.

(45) ע"פ משלי יד, ו.

(46) ע"פ לשון הש"ס – שבת לא, ב. ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב שם (ע' תשכח). מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תקפב

[קיצור] פ"ה. יבאר שמד"ר פי' האהבה ע"ש ואוהב את יעקב, ורבינו ז"ל בת"א בד"ז⁵¹ פי' על האהבה שבנפש, וי"ל דזה נמשך מזה, ע"פ הזח"ג דרס"ג⁵² והמאור⁵³ א' סל"ז, וזהו אהבתי כו' א' הוי' בחי' חלק ה' שבעמו, ה' אלקיר אלקה שלך פי' שבך ע"י כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה, וביאר ש' הוי' שבנפש יו"ד ביטול שלמעלה מן השכל, וזה ישנו גם בע"ה⁵⁴ וקלי הדעת, איתן קשה עורף, ולכן מלאי' חרטות ותאותו הוא כענין הרוח שטות שמכסה כו', והגם כי הנה"ב אקדים טעניתיא⁵⁵, והוא מתהו, עכ"ז ניתן הכח להיות מוח שליט, וזהו משביעין ל' שובע מבחי' עקודי' שלמה⁵⁶ מנקודי', ס"ג מ"ה תהו ותיקון אבל ש' ע"ב אורח כמו קדם, וענין מוח שליט ע"ד רצה"ת כלי לרצה"ע, וא"כ אין שום טענה, וזהו יו"ד דש' שבנפש.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

(ה) יו"ד דשם ה' שבנפש.

ואו) ועדיין צ"ל הלא מצינו מקרא מלא בתורה דכתיב⁵⁷ וירח ה' את ריח הנחוח ויאמר כו' לא אוסיף [לקלל] עוד כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ולפי משנת' לעיל⁵⁸ שניתן כח להיות בבחי' תגבורת על היצה"ר שהוא הנה"ב, א"כ אין שום לימוד זכות כלל במה שיצר לב האדם הוא רע מנעוריו. ענין אומרו מנעוריו היינו עד י"ג שנה בהיותו נער עדיין שאז לא נכנס בו עדיין הנה"א כנ"ל, ואמנם לפי מה שנת' לעיל⁵⁷ בענין משביעים אותו שנותנים לו כח עד שהוא שבע מבחי' קדם שלמעלה מתהו ותיקון כו', וא"כ גם אם יצר לב האדם רע מנעוריו ג"כ אינו מועיל כי למה לא התגבר עליו מחמת הכח והעוז שניתן לו להתגבר על יצרו הרע ולהיות מוח שליט על הלב כו'. אך הענין הוא דהנה צ"ל הלא בסוף פ' בראשית⁵⁹ אמר אמחה את האדם אשר בראתי, והיינו מטעם כי רבה רעת האדם וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום⁵⁸, נמצא כי טעם זה חייב ענין היות המבול מים על הארץ⁵⁹, ולמה בצאת נח מן התיבה אמר השם לא אוסיף כו'

יא

מא) בראשית ה, כ"א.

מב) פ"ה.

מג) בראשית, ו, ז.

(51) = בתורה אור בדרוש זה (פ' נח ת, ג טעניתי'.
 (52) דרס"ג: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: דרס"ז. שלמעלה.
 (53) = והמאורי אור. פרק ה (ע' טז).
 (54) = בעמי הארץ. בראשית ו, ה.
 (55) טעניתיא: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: נח ו, יז.
 (56) שלמה: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל:
 (57) פרק ה (ע' טז).
 (58) בראשית ו, ה.
 (59) נח ו, יז.

כי יצר לב האדם, האיך נשתנה טעם זה עצמו שחייב היות המבול ישתנה שמטעם זה עצמו יגזר אומר שלא יוסיף עוד להכות כו'⁶⁰. אלא הענין הוא דכתי' וירח את ריח הנחוח, והיינו הקרבנות שהקריב נח'⁶¹. והנה אנו רואים שענין השכל הוא דבר המתהפך וכנ"ל שמטעם זה שנתחייב היות המבול מים על הארץ נשתנה להיות מגין ומחסה על האדם שלא יקלל את האדמה בעבור האדם כו', ומאחר שהוא מתהפך שיכולים להסבירה בב' אופנים הפכיים כמו שימח את האדם וכל היקום מפני כי יצר לב האדם רק רע כל היום, וי"ל להיפך כמו שאמר אח"כ לא אוסיף לקלל כו' מטעם כי יצר לב האדם רע מנעוריו, א"כ אינו דבר ברור אשר נוכל לאמר עליו כי הוא זה⁶² בלתי ישתנה כלל. ולכן מצינו⁶³ בסנהדרין⁶⁴ שהיו מזדווגים זוגות היינו להעלות כלי שכלו לבחי' משכיל שמשם יומשך הס'⁶⁴ כמו שהי' באמיתיות כו', א"כ בחי' משכיל הוא אינו מתהפך כו', וזהו בחי' איתן שהוא כמשמעו קשה, הנה היותו קשה מורה שבלי ישתנה בעת מן העיתים כ"א הוא קשה כמו שהי' מתחלת הווייתו כו', ונמצא הוא היפך השכל שמשנתנה אבל זה לא ישתנה כלל, ולכן זהו למעלה מן השכל כי השכל ישתנה אבל זה שלא ישתנה אין זה בגדר השגת השכל כו', ולכן י"ל שכתחלה בפ' בראשית כתיב⁵⁸ וירא ה' כי רבה רעת האדם, הנה נודע ראי' היא בחכ'⁶⁵, ולכן מצד החכמה⁶⁶ התחייב לכלות את האדם על כי יצר לב האדם הוא רק רע כל היום. והן אמת כי ע"פ

(מד) סנהדרין פ"ה, מ"ה.

דוקא עם בר זוגו ומהם הי' יוצא הדבר על בוריו". ע"ש. וראה גם סה"מ תרכ"ח ע' ה. תרכ"ט ע' ט. תרל"א ח"א ע' שיז"שית. עזרת' ע' קסט"ק. קונטרסים ח"ב ש, א. ד"ה אלה פקודי תש"ל (סה"מ מלוקט ח"ה ע' רא"רב. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' צא"צב).

(64) = הסברות.

(65) ראה תמיד לב, א.

(66) בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב (לקמן ח"ב ע' שצב): „כדאית' רעה" ופעמים איתא נפש החטאת תמותב". ראה ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. ילקוט שמעוני תהלים רמז תשב. ווי העמודים לבן השל"ה ריש פרק כא. וראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סז, ד. ו"ש. לקו"ש ח"ד ע' 1358-1359.

(60) ראה גם תורה אור וירא טו, סע"ב. לקו"ת אמור לט, א. שה"ש מז, ד. תורת חיים בראשית יד, א. וירא קא, ג ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' שטז.

(61) ראה תורה אור ותורת חיים שם. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ס"ע קצ ואילך.

(62) ע"פ משפטים כב, ח.

(63) בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב (לקמן ח"ב ע' שצב): „דאיתא בסנהדרין" שהי' נושאין ונותנין דבבר, ופליגי בה רש"י ורמב"ם, רש"י פייב כל אחד ואחד לעצמו, ורמב"ם פייב כאו"א עם בר זוגו ופליגי עמי' לעצמו דוקא טוב או עם

(א) נ, א (במשנה).

(ב) שם ד"ה כל היליה.

(ג) ראה ה"ל סנהדרין פ"ב ה"ג. וראה לחם משנה שם.

(ד) לכאור' צ"ל: אם לעצמו .. או אם דוקא (או: אם

לעצמו .. או דוקא).

(א) משלי יג, כא.

(ב) יחזקאל יח, ד (ושם: הנפש החטאת היא תמות).

החכמה יכול להשתנות ג"כ, אמנם אינו דבר ברור אשר נוכל לאמר עליו כי הוא זה כו'. אבל כשהריח את ריח הנחוח הנה הריח מעורר לעצמיות הנפש, וכמו שאנו רואים שהמתעלף כשנותנים לו להריח ריח חזק מתערר מן ההתעלפות, והיינו כי ההתעלפות נמשך מן העדר התפשטות החיות מבחי' והחכ' תחי' 67, אמנם ע"י ריח החזק שמעורר לעצמיות כח נפשו ולכן עי"ז נמשך החיות מחדש. ועד"ז יובן למעלה שע"י שהריח את ריח הנחוח דקרבנות שנודע ממארז"ל⁶⁸ נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני, ובנח הגם כי לא נאמר לו, אמנם הבין ממה שציוה השם ליקח מן הבהמה הטהורה שבעה שבעה⁶⁸, וע"י נח"ר זה התעורר בחי' בעל הרצון, וכענין שאמרו⁶⁹ לבעל החוטם אני מתחנן לכן מצד הרחמים אמר וגזר אומר שלא יוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולכן הגם כי ניתן הכח והעוז לכבוש הנה"ב מ"מ הלא יש מנגד ולכן ראוי שלא לקלל את האדמה בעבור האדם. ובאמת כד דייקת שפיר א"צ לכ"ז כלל, שענין הכריתות ברית דנח הוא שלא יהי' מבול על הארץ לשחת כל בשר⁶⁹, ולא יוסיף לקלל את האדמה עוד בעבור האדם אבל האדם יענש ע"ז, ומה לי אם לא ימחה במי המבול הלא כשיענש בעונש אחר ג"כ יפרע בעל השטר את חובו, ולכן הטעם דכי יצר הוא רק שלא יקלל את האדמה בעבור האדם, אבל לא שמטעם כי יצר לא יענש האדם כ"א שהאדמה לא יקולל עוד, ולכן יש כל העונשים בתורה על העובר דרכי וחוקי התורה במ"ע ומל"ת כו'. וכמו שפי' הפנ"י⁶⁹ ע"פ⁷⁰ כי יצר, שבקללת הארץ נא' 71 ארורה האדמה בעבורך לפי שהיא גרמה לאדה"ר שיחטא, משל למי שיוצא לתרבות רעה הבריות מקללות שדים שינקו⁷², וביאר כי יש צדיק שצדקתו בא לו מחמת אבותיו שהיו צדיקים, ויש צדיק שצדקתו בעצמו יחי', וכן בענין רשעת הרשע יש מי שבא לו מאבותיו ויש מי שזדון לבו בעצמו השיאו⁷³, והפרש ביניהם שמי שבא לו מאבותיו הן לטוב והן לרע כל זמן שיגדל יותר פוחת והולך מעט מעט, וזש"כ⁷⁴ כי אבי ואמי עזבוני שכשהאדם מזקין הולך ממנו כח האב שהשפיע בו, אבל מי שהטוב שלו או הרע הוא מצד עצמו כל מה שהוא מזקין יותר מתחזק אצלו הטוב או הרע, ולכן בתחלה נתקללה הארץ עבור האדם להיות כי נוצר מן האדמה, ואח"כ נא' כי יצר לב האדם רע מנעוריו והולך ומתחזק ה"ז לא מן

יב

מה) רש"י ויקרא א, ט.

מו) זח"ג ק"ל, ב.

מז) תהלים כ"ז, י.

(71) בראשית ג, יז.

(72) פרש"י עה"פ בראשית שם.

(73) ע"פ עובד' א, ג.

(67) קהלת ז, יב (ושם: החכמה).

(68) ראה נח ז, ב.

(69) = הפנים יפות.

(70) נח ה, כא.

האדמה כ"א מצד עצמו, ומחלק שם בין הרע שעושה בקטנותו להרע שעושה בנערותו ובין הרע שבזקנותו. ולא זכיתי להבין דבריו, הא', הלא זה יתכן בחוק הנבראי, שמתחלה חשב שזהו מן האדמה עד שבראותו שכשמזקין מתוסף ה"ז אות שהוא מצ"ע כו', ולא בחוק הבורא שבוחן לבות וכליות⁷⁴ ויודע כל מחשבות בנ"א ותחבולותיהם⁷⁵, האיך נא' שמתחלה נחשב שזהו מן האדמה עד שנתברר שזהו מצ"ע כו'. הב', המקראות אינם מיושבים שבפ' בראשית [נא'] רק רע כל היום ולא הגביל זמן האדם אם זהו נערותו או גדלותו, ובפ' נח נא' בפירוש מנעוריו, א"כ ה"ז לכאורה היפך דבריו הק'. אך יש לתרץ קושי' הא' שהגם בחוק הבורא גלוי וידוע עכ"ז אין מענישין ע"ז וכענין שנא'⁷⁶ ארדה נא וראה הכצעקתה כו', שיפלא ג"כ האם ה' ספק אצלו ית, וגם למה לו לירד הלא גלוי וידוע כו', אלא שלהעניש אין מענישין כ"א אחר שיהי' נראה גם לבנ"א ג"כ כו'. והב' צ"ל בפ' מנעוריו שהרע שלו מנעוריו והולך ומתחזק לכן אין זה מן האדמה כי ברבות הזמן ה' צ"ל כלה כחה כו', אך העיקר חסר מן הסיפור⁷⁶ כו'. עכ"פ מה שנוגע לעניננו מובן מדבריו ג"כ שהכוונה שלא יקלל האדמה עוד וגם שלא ימח כל היקום כ"א יהי' שרר ועונש. ונמצא כי גם כשהריח ריח הנחות ג"כ לא נתקבל לתירוץ מה שיצר מחשבות לבו רע מנעוריו רק לפטור שלא ימח כל היקום ולא יקלל הארץ בעבור האדם. אבל מ"מ כשלא הגביר המוח על הלב להיות שליט ברוחו לכלוא את הרוח⁷⁷ ה"ה נענש ע"ז, וזהו כל העונשים שבתורה ד"מ ב"ד⁷⁸ ומיתה בידי שמים, ואשר התשובה יועיל לחטאים ועונות וקרבתו על השוגג כו'. וגם לפי מה שנת' לעיל⁷⁸ שמצד שהריח ה' את ריח הנחות ע"ז נמשך הרחמים ג"כ י"ל בד"ז⁷⁹ שנמשך הרחמים שלא ימח כל היקום ולא יקלל את האדמה בעבור האדם כו'. אבל עכ"ז הנה הוא מאריך אף וגבה דילי', והרי א"א⁸¹ הוא מיגמה"ר ועכ"ז גבה דילי'. וכל"ה האומר הקב"ה ותרן כו'. לכן מתורץ שגם ע"פ הכריתות ברית שאחר המבול

מח) בראשית י"ח, כ"א.

מט) ר"פ זה.

נ) שקלים פ"ה, ה"א⁸⁰.

נא) ב"ק נ, א⁸².

(79) = בדבר זה.

(80) (בשינוי לשון קצת). וכ"ה בבראשית רבה פס"ז, ד. במדב"ר פי"ד, ו.

(81) = ארך אפים.

(82) וכ"ה גם בב"ר שם. שקלים שם. וראה גם במדב"ר שם.

(74) ע"פ תהלים ז, י.

(75) ע"פ נוסח ברכת זכרונות במוסף דראש השנה.

(76) הסיפור: כ"ה בגוכתי"ק, ובהוצאה

הקודמת: הספר.

(77) ע"פ קהלת ח, ח.

(78) = ד' מיתות בית דין.

ג"כ עונשין על אשר לא הגביר נפה"א על נה"ב כו' שהרי יש בכח כאו"א להגביר כו' שזהו בחי' איתן שהוא בחי' יו"ד דשם הוי' כו'.

ושייכות בחי' זו לבחי' יו"ד⁸⁴, הענין הנה יש חומר וצורה, וענין הצורה שהוא בחי' ציור החומר הוא דבר המשתנה שהרי עד"מ מנסכא כסף יוכל לצייר בה איזהו ציור שירצה ונמצא זהו משתנה, אבל החומר הוא בלתי משתנה מצ"ע שהוא חומר כמו שהי' מקודם. וענין ציור היו"ד הנה מה שביו"ד יש ג' קוצים כו'⁸⁵ זהו ציור צורת אות יו"ד, אבל עצם היו"ד הוא נקודה חדא בלבד ואיך שיעשה היינו איזה נקודה שיעשה הוא יו"ד⁸⁶, נמצא עיקר היו"ד הוא דבר שאינו משתנה והיינו חומר היו"ד משא"כ בכל האותיות א"א לחומר בלתי ציור כו'. ובאמת עיקר היו"ד שנת' בכאן שהוא בחי' האיתן הוא הקוש"י⁸⁷ שהוא בחי' הכתר⁸⁸ וגם החכ' בכלל נחשב בבחי' איתן⁸⁹ מב' טעמים, הא' מצד שהחכ' הוא כלי ללמעלה מן החכ' כנ"ל, הב' שמוחין דאבא הם למעלה מהשתלשלות כו'⁹⁰, ולכן היו"ד דש' הוי' זהו בחי' איתן, וכולל עמו הקוש"י שרומז לכתר, ונודע כי עתיק ואריך הם נקודים ועקודים⁹¹ נמצא שקוש"י שכולל כתר הוא בחי'

(נב) בהעתקת ר' שמואל סופר מסתיים כאן פרק ה' המתחיל „ועדיין צ"ל" (ר"פ ו' שבהעתקתנו), ופרק ה' שבהעתקתנו נכלל בפרק ד'⁸⁸.

(87) הקוצו של יו"ד. ראה סה"מ תשי"ג

שבהערה 84.

(88) ראה לקו"ת מסעי צה, ב. תורת חיים לך לך פ, א. חיי שרה קכב, א. סה"מ תרנ"ט ע' רמח. (89) (בנוסף להמצויין בהערה 84) ראה תניא קונטרס אחרון ד"ה וצדקה כנחל איתן (קסא, סע"א). תורה אור שמות מט, רע"ג. תורת חיים שמות יב, ג. אור התורה שמות ע' טז. ע' קי. נ"ך ח"א ע' תרצט. תהלים (יהל אור) ע' שיא. ביאורי הזהר לאדמו"ר הצמח צדק ח"ב ע' תתרג. המשך תער"ב ח"ג ס"ע אר"עט. וראה גם אור התורה תזריע ע' תקטו.

(90) ראה לקו"ת פקודי ו, ג. צו יא, ד ואילך.

אור התורה שה"ש (כרך א) ע' לג. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנב. תרל"ה ח"א ע' כת. המשך תער"ב ח"א ע' תקפו. ובכ"מ.

(91) ראה גם סה"מ תרנ"ט ריש ע' מא. תרפ"ו

ע' רהע. וראה סה"מ תרצ"ב ע' קי.

(83) ובגוכתי"ק הוא כבנפים.

(84) ראה גם לקו"ת פ' ראה ית, סע"א. אור התורה פ' ראה (כרך ב) ע' תרלו. (כרך ה) ע' ב'לט. סה"מ תרכ"ו ע' רח. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תמה. תער"ב-תרע"ו ע' קכב. ע' קצב. עטר"ת ע' תריב. תרפ"ב ע' תיב. תרפ"ה ע' סא. תרפ"ו ע' קכו. תרפ"ז ע' נז. תרפ"ח ע' קכב. תש"ב ע' 139-140. תש"ז ע' 206-207. ד"ה ראה אנכי תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' ריד ואילך). ד"ה פדה בשלום תשט"ז (סה"מ תשט"ז ס"ע סו ואילך). ד"ה כי מראש צורים אראנו (הא') תשכ"ח (סה"מ תשכ"ח ע' רנט). ד"ה ראה אנכי תשמ"ג. (בהמשך להמצויין לעיל הערות 17, 21, 24, 27, 40).

(85) ראה זח"ג י, רע"ב. תקו"ת תיקון ה (יט, ב). פרדס שער כז (שער האותיות) פרק יג. תורה אור לך לך יא, ג. לקו"ת שלח מו, ב. מטות פו, ב. מקומות שצויינו בהערה 88.

(86) ראה תניא אגה"ת פרק ד (צד, ב). וראה גם סה"מ תרנ"ט ס"ע רמה ואילך.

עקודים שנק' איתן כנ"ל⁹², אך גם עצם היו"ד שהוא בחי' החכמה⁸⁸ הוא ג"כ למעלה מהשתלשלות כו'.

[קיצור] פ"ו. הקשה מדכתי' כי יצר ולפהנ"ל אין זה תירץ דהא ניתן הכת, וביאר תחלה ההפרש בין שכל שמתהפך אבל איתן קשה, והכוונה שבפ' בראשית דן ע"פ החכ' דכתי' וירא שראי' בחכ', וע"י הקרבנות נמשך מעצמיות הגם כי ניתן הכח עכ"ז יש מנגד, (ויש להוסיף דאם לא יועיל המנגד ולא יוכל להתגבר אין זה נסיון) והעלה שא"צ לזה שהכר"ב⁹³ הי' שלא יהי' מבול ולזה הטעם כי יצר, אבל וגבה דילי', ופי' הפנ"י⁶⁹, ומה שהקשה עלי' ותירץ, והשייכות ליו"ד חומר וצורה, איתן קש"י מ"מ גם עצם היו"ד פנימיות אבא פנימיות עתיק⁹⁴.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

ו) איתן קוצו של יו"ד.

המשך תרס"ו ע' טו. ע' קכו. וש"נ. קונטרס לימוד החסידות פ"ג (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"ג ע' שלה ואילך) וסה"מ הי"ש"ת ע' 49 ואילך בהערה.

92) ראה גם אור התורה מטות ע' א"שב.

93) = שהכריתות ברית.

94) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו.

רמ"ז לוח"ג רט, ב. רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. אור התורה תהלים (יהל אור) שם (ע' שיא).

ש"פ תולדותי

ז) ² **וענין** בחי' ה' עילאה דש' הוי' שבנפש האדם³, הנה ה' ראשונה דש' הוי' היא בחי' בינה שנק' בשם רחובות הנהר⁴ וע"ז מורה אות ה' שהוא התפשטות אורך ורוחב, ורומז על השגה והבנה בהרחב הביאור בכל פרטי דבר המושג כו', והו"ע ההתבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורי דילה⁵ איך שהוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמי' כלא חשיב⁶ ממש, וע"ז כתיב⁷ נודע בשערים בעלה שפי' בזהר"י כל חד לפום מאי דמשער בלבו, והם הם השערים שארוז"לי⁸ חמשים שערי בינה⁹; נבראו בעולם, וכנודע שנש"ב¹⁰ הם בנינה כמו שנמשך הולדת המדות שהם ז' זופ"ז הוא מ"ט ושער החמשים דבינה הוא עצם הבינה כו'. ובכל השערים אלו צ"ל נודע פי' ענין הידיעה הוא ההכרה שיכיר בדעתו כאילו רואה ממש איך שהוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כלל כו', והוא ע"י שיתבונן היטיב ברישא דקרא דכתיב¹¹ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי', פי' וענין ב' שמות אלו דהנה ארוז"לי בתחלה עלה במח' לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר¹², ונודע כי ב' שמות אלו דהוי' ואלקי' הם רחמים ודין, שם אלקי' הוא מדה"ד, ולכן הדיין

(ג) משלי ל"א, כ"ג.

(נד) זח"א ק"ג, ב.

(נה) ר"ה כ"א, ב.

(נו) דברים ד, ל"ט.

(נז) רש"י בראשית א, א.

(סה"מ תשט"ז ע' סז). ד"ה ראה אנכי תשמ"ג.

(בהמשך להמצויין לעיל ע' כב הערה 84).

(4) ראה זח"ג קמב, א. תורה אור הוספות

מגלת אסתר קית, ג. לקו"ת ראה כט, ב.

(5) שיעורי דילה: כ"ה בגוכתי"ק.

(6) זח"א יא, ב.

(7) בפ"י שערי בינה – ראה בסה"מ תרכ"ז ע'

קעב. תרכ"ט ע' לד.

(8) = שנו"ן שערי בינה.

(9) ראה סה"מ תרנ"ט ע' ב ואילך. ע' כה

ואילך. ע' לו. ע' לט ואילך. ע' סז ואילך.

(1) כ"ה בגוכתי"ק.

(2) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

(לקמן ח"ב ע' שצד) כתוב הד"ה של המאמר בעת

אמירתו: "וידעת היום".

(3) ראה לקו"ת פ' ראה יח, ב. אור התורה פ'

ראה (כרך ב) ע' תרלו. (כרך ה) ע' ב"מ. סה"מ

תרכ"ז ע' רט. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תמו. תער"ב-

תרע"ו ע' קצב ואילך. עטר"ת ע' תריב ואילך.

תרפ"ב ע' תיג. תרפ"ה ע' סא-סב. תרפ"ו ע' קכו.

תרפ"ז ע' נו. תרפ"ח ע' קכב. תשי"ב ע' 140. תש"ז

ע' 207. וראה גם ד"ה ראה אנכי תשי"ג (סה"מ

תשי"ג ע' רטז ואילך). ד"ה פדה בשלום תשט"ז

הדן דין בין אדם לחבירו נק' בשם אלקי' כמ"שיי אלקי' לא תקלל, ושם הוי' הוא מדה"ר, ובתחלה עלה במח' לברוא את העולם במדה"ד כמ"שיי בראשית ברא אלקי' ואח"כ שיתף [עמל] מדה"ר כמ"שיי ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים, ויהי' פי' הפסוק בראשית ברא פי' בראשית הבריאה עלה במחשבה לברוא את העולם בשם אלקים הוא מדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר כמ"שיי ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. ומפני מה לא נא' בכל הסיפור דבריאת שמי' וארץ וכל אשר בהם¹⁰ רק ש' אלקים שהרי ל"ב פעמים שם אלקי'¹¹ נזכר בבריאת שמים וארץ וכל אשר בהם זהו מפני כי להיות גשם הבריאה זהו ע"י הסתר דשם אלקי' וכמשי"ת אי"ה לקמז"א.

[קיצור] פ"ז. יבאר הה' דש' בינה התפשטות, אריכות ההתבוננות בפ' וידעת ה' ואלקי' רחמי' ודין צמצום, ולכן במע"ב¹² ש' אלקי' צמצום בכדי שיהי' בריאה יש מאין.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

ז) ה' ראשונה דש' הוי' שבנפש.

ח) וביאור¹³ הענין דהנה* כתי"ב כי שמש ומגן ה' אלקי', פי' מגן¹⁴ הוא נרתק לשמש להגן שיוכלו הבריות לסובלו כמארז"ל¹⁵ לע"ל הקב"ה

(* בצידי הגליון בגוכתי"ק: סש"ב ח"ב פ"ד.

נח) שמות כ"ב, כ"ז.

נט) בראשית א, א.

ס) בראשית ב, ד.

סא) פרק יו"ד.

סב) תהלים פ"ד, י"ב.

סג) נדרים ח, ב.

שינויים והוספות, ובשינוי בסדר הפרקים. פרק זה הוא פרק ד של שער היחוד והאמונה (כמצויין בשולי הגליון בגוכתי"ק) עם שינויים (בחסר ויתיר). לענינים המבוארים בפרק זה ראה בליקוט פי' ומ"מ לתניא (חיתריק) שם.

14) ראה תורה אור לך לך יב, א. תצוה פא,

ד. אור התורה תהלים (יהל אור) ע' שא.

10) לשון הפסוק – ירמי' נא, מח.

11) ראה זח"ג פא, ב (ברע"מ). זהר חדש צד,

ד. צו, ב. ונפרטו שם קיב, ג"ד. פרדס שער יב

(שער הנתיבות) פ"ב. וראה גם לקו"ת שה"ש לא,

ד. סה"מ תרנ"ט ע' קס.

12) = במעשה בראשית.

13) מפרק זה ואילך נכלל כאן כל הי"ב

פרקים של שער היחוד והאמונה שבתניא עם

מוציא חמה מנרתיקה¹⁵ רשעים נידונים בה כו', וכמו שהנרתק מגין בעד השמש כך שם אלקי' מגין לש' הוי' ב"ה, דש' הוי' פירושו שמהוה¹⁶ את הכל מאין ליש והיו"ד משמשת על הפעולה¹⁷ שהיא בל' הוה ותמיד כדפרש"י ע"פסי ככה יעשה איוב כל הימים¹⁸ והיינו החיות הנשפע בכל רגע¹⁹ כי לא די להם במה שנבראו בשי"ב²⁰ להיות קיומם בזה, כמ"ש²¹ לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר ה' נצב בשמים תמיד להחיותם מאין ליש, וכמו שהוא בשמים כן הוא בכל הנבראים כו'. והנה בסידור שבחיו של הקב"ה כתי"ס הגדול הגבור כו' ופי' הגדול הוא מדת החסד²¹ והתפשטות החיות בכל העולמות²² וברואים לאין קץ ותכלית להיות ברואים מאין ליש וקיימים בחסד חנם ונק' גדולה כי באה מגדולתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו כי גדול הוי' ולגדולתו אין חקר²³. ע' בד"ה ואעשך [ל]גוי גדול²⁴. ולכן משפיע ג"כ חיות והתהוות מאין ליש לעולמות וברואים אין קץ שטבע הטוב להיטיב כו'²⁵. והנה כמו שמדה זו היא שבחו של הקב"ה לבדו שאין ביכולת שום נברא לברוא יש מאין ולהחיותו, וגם מדה זו היא למעלה מהשכלת כל הברואים

(ד) איוב א, ה.

(ה) תהלים קי"ט, פ"ט.

(ו) דברים י, י"ז.

(ז) מאמר דש"פ לך שנת תרל"ו²⁴.

פעמים שכתב בו לשון עבר ופעמים לשון עתיד, עכ"ל.

(19) בכל רגע: בשער היחוד והאמונה שם: בכל רגע ממש בכל הברואים ממוצא פי ה' ורוחו ומהוה אותם מאין ליש בכל רגע.

(20) = בששת ימי בראשית.

(21) ראה לקמן פרק מז (ע' 0001): „מקובלים הראשונים קראו למדת החסד בשם גדולה“. וראה אור התורה עקב (כרך ב) ע' תרכט ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע תפד ואילך.

וראה המשך תער"ב ח"ב ע' תרנ: „ונק' גדולה כי באה מגדולתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו“, ע"ש.

(22) ראה אור התורה תהלים (יהל אור) ע' תקמז.

(23) ע"פ תהלים קמה, ג.

(24) סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תסה ואילך.

(25) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ה. וש"נ.

(15) ראה אור התורה ויקהל (כרך ו) ע' ב/קעד.

(16) ראה זח"ג רנו, ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. ועוד. וראה ד"ה תפלה למשה תשכ"ט (סה"מ מלוקט ח"ה ע' רכה. בהוצאה החדשה – ח"ד ס"ע מא ואילך). וראה גם ד"ה אתם נצבים (הא') תשל"ו (שמהוה ומחי' ומקיים הבריאה). וראה גם אור התורה תצוה ע' א/תשיב.

(17) וראה תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' סג (משיחת י"ט כסלו תשל"ה): „והטעם לזה שענין התמידיות שבהתהוות נרמז באות יו"ד דוקא, י"ל לפי שאות יו"ד מורה על ספירת החכמה, שמדרגת החכמה היא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו – אין שייך בה שינוי (היא – תמידית)“. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' קיא. לקו"ש ח"ב ע' 270 ובהערה 45. (18) וז"ל רש"י שם: ככה יעשה איוב. כמו כן היה עושה תמיד, כשכתב בדבר ההוה ותדיר

והשגתם שאין כח בשכל שום נברא להשכיל ולהשיג מדה זו ויכולתה לברוא יש מאין ולהחיותו כי הבריאה יש מאין היא דבר שלמעלה משכל הנבראים כי היא ממדת גדולתו של הקב"ה, והקב"ה הוא ומדותיו אחדות פשוט כדאיתא בזה"ק²⁶ דאיהו וגרמוהי חד וכשם שאין ביכולת שום שכל נברא להשיג בוראו כך א"י²⁶ להשיג מדותיו, וכשם שאין ביכולת שום שכל להשיג מדת גדולתו שהיא היכולת לברוא יש מאין ולהחיותו כדכתיב²⁷ עולם חסד יבנה כך ממש אין ביכולתו להשיג מדת גבורתו של הקב"ה שהיא מדת הצמצום ומניעת התפשטות החיות מגדולתו מלירד ולהתגלות על הנברא²⁸ להחיותם ולקיימם בגילוי כ"א בהסתר פנים שהחיות מסתתר בגוף הנברא וכאילו גוף הנברא הוא דבר בפני עצמו ואינו התפשטות החיות והרוחניות כהתפשטות הזיו והאור מהשמש אלא הוא דבר בפני עצמו ואף שבאמת אינו דבר בפ"ע אלא כמו התפשטות האור מהשמש מ"מ הן הן גבורותיו²⁷ של הקב"ה אשר כל יכול הוא לצמצם החיות והרוחניות הנשפע מרוח פיו [ית'] ולהסתירו שלא יבטל גוף הנברא ממציאיותו, וזה אין ביכולת שכל שום נברא להשיג מהות הצמצום וההסתר ושיהי' אף ע"פ כן גוף הנברא מאין ליש.

וע"פ²⁸ הקבלה בחי' הצמצום והסתר החיות נק' בשם כלים והחיות עצמו נק' בשם אור שכמו שהכלי מכסה על מה שבתוכו כך בחי' הצמצום מכסה ומסתיר האור והחיות השופע. והכלים הן הן האותיות ששורשם ה' אותיות מנצפך²⁹ שהם ה"ג המחלקות והמפרידות ההבל והקול בה' מוצאות הפה להתהוות כ"ב אותיות, ושורש הה"ג הוא בוצינא דקרדוניתא³⁰ שהיא גבורה עילאה דע"י, ושורש החסדים הוא ג"כ חסד דע"י כידוע כו'.

[קיצור] פ"ח. ביאור הענין ש' הוי' ל' מהוה יו"ד תמידי' ההתהוות, ובסידור שבחיו הגדול הגבור, וכשם שא"א להשיג א"ס כן א"א

(סח) הקדמת ת"ז [ג, ב].

(טט) תהלים פ"ט, ג.

(26) = אינו יכול.

(27) ראה ילקוט שמעוני נחמ"י רמז תתרע"א.

יומא טז, ב. וראה לקו"ת בלק סח, א. וראה פליח הרמון שמות ס"ע קמד.

(28) בגוכתי"ק מתחיל כאן קטע חדש.

(29) ראה לקו"ת אמור לח, ד. סידור עם דא"ח

נב, ד. שם רלו, ד ואילך. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' רלו, וש"נ.

(30) זח"א טו, א. זח"ג רצב, ב. ובת"ז ריש תי'

ה' [יט, א]: בוצינא דקרדוניתא כד מדיד משיחא. – וראה תו"א פ' מקץ ביאור לד"ה המגביהי [לט, א]. הוספות לתו"א פ' שמות ד"ה להבין כו' ענין חלב ודבש רפ"ב [קז, ד]. – הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תשי" ע' 17. וראה גם אור התורה שלח ע' תצג ואילך. לקמן פרק לד (ע' 000). וש"נ. המשך תרס"ו ר"ע קית. תער"ב ח"א ע' תקנד.

להשיג מדותיו, וצמצום והתפשטות זו אינו אלא בחוק הבורא לבד והם בחי אורות וכלים.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

(ח) הוי' לשון מהוה דכשם שא"א להשיג א"ס כן א"א להשיג מדותיו.

(ט) **והנה** ³¹ ע"ז ארז"ל³² בתחילה עלה במח' לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר דהיינו התגלות³³ ע"י צדיקים שמקיימים תורה ומצות ואותות ומופתים שבתורה³⁴. וע"ז אמרו בזהר³⁵ דלעילא בסט' דקדושה אית ימינא ואית שמאלא דהיינו חו"ג פ' דשתיהן הן מדת אלקות למעלה משכל הנבראים והשגתם דאיהו וגרמוהו חד בעולם האצי', ואף השגת משה רבינו ע"ה³⁶ נבואתו לא היתה בעולם האצי' אלא ע"י התלבשותה בעולם הבריאה ואף גם זאת לא בשתי מדות אלו חו"ג אלא ע"י התלבשותן במדות שלמטה מהן במדרגה שהם מדת נה"י כמ"ש בשער הנבואה³⁷ מהאריז"ל, רק שמתן שכרן של צדיקים בג"ע הוא השגת התפשטות החיות והאור הנמשך משתי מדות אלו חו"ג והוא מזון הנשמות שעסקו בתורה לשמה בעוה"ז כי מהתפשטות שתי מדות אלו נמתח רקיע על הנשמות שבג"ע, ורקיע זה נק' רזא דאורייתא ובו סוד ק"ב אותיות התורה הנתונה משתי מדות אלו כדכתיב³⁸ מימינו אש דת למו, ומרקיע זה נוטף טל למזון הנשמות דהיינו ידיעת סוד ק"ב אותיות התורה, כי הרקיע הזה הוא סוד הדעת, והתורה היא מזון הנשמות בג"ע והמצות הן לבושים³⁸ כמבואר כ"ז בזהר פ' ויקהל דר"ט ודר"י ובע"ח שער מ"ד³⁹ פ"ג.

(ע)

(א) דברים ל"ג, ב.

היחוד והאמונה, ומדברי כ"ק אאמו"ר זצלה"ה בדרוש מיס רביס (ל"ט) ומסעיב ח"א, ומכ"ד בתו"א, ואם שגיתי כו' ה' הטוב יכפר בעדי'.

(35) זח"א נג, א. וראה גם זח"ג קיט, א.

(36) ראה גם תניא אגה"ק סי' יט (קכז, א ואילך).

(37) נקרא ג"כ בשם „שער היחודים“ (וראה שם פרק א).

(38) ראה גם תניא לקוטי אמרים סוף פרק ה.

(39) שער מ"ד: כ"ה בדפוס קאָרעץ, תקמ"ב. ובדפוסים שלנו: שער מג (שער ציור עולמות).

(31) פרק זה הוא פרק ה' של שער היחוד והאמונה עם שינויים.

(32) ראה פרש"י בראשית א, א (צוין לעיל הערה נז). וראה סה"מ תרנ"ט ע' ב. וש"נ.

(33) התגלות: בשער היחוד והאמונה שם: התגלות אלקות.

(34) ראה סה"מ תרמ"ג ע' כא: „ור"ל ע"פ מ"ש בסע"ב ח"ב פ"ה חז"ל והנה ע"ז ארז"ל בתחלה עלה במח' כו' דהיינו התגלות אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתו עכ"ל, כל הנ"ל נ"ל לפע"ד בדרך אפשר כפה"נ³ מדברי רבינו הק' זצלה"ה בשער

[קיצור] פ"ט. יבאר שבתחלה עלה במח' לברוא אה"ע⁴⁰ במד"ר⁴¹ כו' שיתף מדה"ר המשכה ע"י תומ"צ, כי השגת חו"ג הם למעלה משכל הנבראי' וגם מרע"ה לא השיג באצ"י כ"א ע"י התלבשות הבריאה, רק שמתן שכרן ש"צ⁴² הוא מה שנמשך רקיע, מתיבתא דרקיע, ומרקיע זו נוטף טל למזון הנשמות, תורה מזון מצות לבושי'.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

(ט) השגת חו"ג למעלה משכל נבראים.

יו"ד) והנה⁴³ ש' אלקי' הוא שם מדת הגבורה והצמצום ולכן הוא ג"כ בגימ' הטבע⁴⁴ לפי שמסתיר האור שלמעלה המהוה ומח' העולם ונראה כאילו העולם עומד ומתנהג בדרך הטבע, ושם אלקי' זה הוא מגן ונרתק לש' הוי' להעלים האור והחיות הנמשך מש' הוי' ומהוה מאין ליש שלא יתגלה לנבראים ויתבטלו ממציותם, (וזהו שמבואר במ"א⁴⁵ שש' הוי' הוא שורש האורות ושם אלקי' הוא שורש הכלים והיא היא כמשנ"ת כאן⁴⁶ דהצמצום הוא כמו בחי' הכלים כו' כנ"ל) והרי בחי' גבורה זו וצמצום הזה הוא ג"כ בחי' חסד שהעולם יבנה בו, וזוהי בחי' גבורה הכלולה בחסד⁴⁷, שאל"כ לא הי' יכול להיות מציאות התהוות הגשם א"כ גבורה זו שמצמצם עד שיוכל להיות התהוות הנברא ה"ז הוא עיקר החסד, דהא מהחסד עצמו לא הי' יכול להיות מציאות הנבראי' שהרי הי' האור מאיר בהגדלה כמדת הגדולה של הקב"ה שאין סוף להתפשטותו והי' מאיר למטה כמו למעלה א"כ לא הי' מציאות הנברא באופן כזה שיהי' נדמה כאילו העולם מתנהג בדרך הטבע, וממילא לא הי' עבודה כלל, שכל ההסתר הזה הוא מש' אלקי' דוקא. ונמצא צמצום דש' אלקי' הוא תכלית הטוב והחסד בכדי שיהי' מציאות הנבראי' ע"ד שהם כעת שנדמה העולם ליש ודבר ושיהי' עבודה לבטל היש הנראה מחמת הצמצום. וזשאה"כ⁴⁸ ושבתם וראיתם בין עובד אלקי' לאשר

(עב) מלאכי ג, י"ח.

א (ומרומו בזהר); שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח. לקו"ת פ' ראה כב, סע"ב. ד"ה את ה' האמרת תש"ל (סה"מ מלוקט ח"ב ע' צג. בהוצאה החדשה – ח"ד ע' רסג).

45) ראה סה"מ תר"ל ע' רלו. וראה סה"מ תרנ"ז ע' מו. ועוד.

46) לעיל פרק ח (ע' כז).

47) ע"כ מלשון התניא בשער היחוד והאמונה שם.

48) = וזהו שאמר הכתוב.

(40) = את העולם.

(41) במד"ר: כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: במדת הדין.

(42) = של צדיקים.

(43) התחלת פרק זה הוא התחלת פ"ו בשער היחוד והאמונה עם שינויים.

(44) ראה פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה המרגיל (קכא, ב). וראה גם שער האהבה פ"א ד"ה וכדי להבין (נב, ד). של"ה פט, א (דאיתא בזהר); קפט,

לא עבדו וארו"ל⁵² תרווייהו צדיקי' גמורים הוי אלא שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, ולכאו' מהו הענין כ"כ במה שמוסיף לחזור פרקו עוד פעם א' אלא מפני שההרגל שלהם הי' לחזור מאה פעמים והוא כבש את יצרו והוסיף לחזור עוד פעם א' יתירה הרי סיגף בזה א"ע וכבש טבעו ורגילתו נק' עי"ז עובד אלקי' כמ"ש בסש"ב פט"ו, ענין אמרו עובד אלקי' היינו לפי שאלקי' בגימ' הטבע כנ"ל והיינו שע"י צמצום דשם אלקי' נעשה העולם שיהי' נראה ליש ודבר וכאלו מתנהג בדרך הטבע. והגם כי הטבע היא ג"כ ניסים תכופים כמ"ש הח"צ⁴⁹ בתשובה סי' ח"י⁵⁰, מ"מ אינו נראה ונגלה לאדם כ"א אחר ההתבוננות וכשמשנה טבעו ורגילתו ה"ה נק' עובד אלקי' שזהו תכלית ענין ירידת הנשמה בגוף. וא"כ תכלית הטוב והחסד בא מש' אלקי'⁵¹ שאם הי' ההתהוות מש' הוי' לבדו בלתי צמצום דש' אלקי' היו כל העולמות אפי' עוה"ז עי"ד עלמא דאתכסי אשר לא בשבילם ברא הקב"ה את עולמו כ"א נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁵², כמו עוה"ז השפל והגשמי שהוא התחתון במדרגה מכל העולמות דקדושה שנתהוו, וזה הוא דוקא ע"י ש' אלקי' וסוף המעשה הלזה עלה במח' תחלה⁵³. וזהו שכ'⁵⁴ בראשית ברא אלקי' פי' שבריאה שנתהוו ע"י אמצעות מה שהקב"ה נק' אלקי' זהו בראשית, שת"א⁵⁵ בקדמין, שעלה במח' הקדומה שיהי' יש וביטול היש ואם כי עיקר ביטול היש לאין הוא ע"י שם

(ג) חגיגה ט, ב.

(49) = [שו"ת] החכם צבי.

(50) הובא גם בדרך מצותיך קמח, א. אוה"ת בראשית (כרך ז) תתשא, א. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קד. תרע"ח ע' פח. תרח"ץ ע' קסז. ד"ה פתח אלי' תשט"ו (סה"מ מלוקט ח"ה ע' קח. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' קב). וראה גם ד"ה זה היום תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ג ע' ריג. בהוצאה החדשה – ח"ד ע' סח).

בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (לקמן ח"ב ע' שצח): „וכדאיתא בתשו' ח"צ סי' י"ח שהוא משוה טבע עם אלקי' שטבע הוא" ואלקות הוא טבע ועי"פ ל' החסידות י"ל כך דמאחר שהצמצום הוא טבע ממילא טבע הוא אלקי'".

(51) בהנחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

(שם): „דאם לא הי' מצמצם הי' האור למטה כמו למעלה ולא הי' יכולים לקבל זה כמו גבי שמש דלע"ל"ב הקב"ה מוצאי' חמה מנרתקה רשעי' נדונין בה ואפי' צדיקים שמתרפי"ד בה מ"מ כשאינו צריכים לרפואה אין זה טוב כ"כ כמו"כ גבי ש' הוי' בלא צמצם ש' אלקים לא הי' יכולים לקבל את ש' הוי' וגם לא הי' עבודה לגמרי".

(52) ראה ננחומא נשא טז. ב"ר פ"ג, ט.

במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

(53) ע"פ פיוט „לכה דודי".

(54) בראשית א, א.

(55) = שתרגם אונקלוס.

(ב) נדרים ח, ב. ע"ז ג, טע"ב.

(ג) אוצ"ל: מוציא.

(ד) אוצ"ל: שמתרפאי'.

(א) אוצ"ל: שטבע הוא אלקות.

הוי' אמנם א"א כ"א שיהי' תחלה מציאות היש שזהו ע"י ש' אלקי' דוקא. וע' בד"ה ע"כ קראו לימים האלה פורים השני, ל"ה⁶⁰.

[קיצור] פ"י. יבאר איך שצמצום דש' אלקי' הוא תכלית הטוב והחסד דאל"כ לא הי' אפשר להתהוות הבריאה, והרי הצמצום הוא הגילוי כו', והגם כי ביטול היש הוא ע"י ש' הוי' ג"ז א"א כ"א שיהי' תחלה היש ע"י ש' אלקי'.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע]

[י] אלקי' תכלית הטוב.

יא) והנה⁵⁷ מהתכללות המדות זו בזו נראה לעין דאיהו וגרמוהי חד⁵⁸ שהן מדותיו כי מאחר שהן ביחוד גמור עמו לכן הן מתייחדות זו בזו וכלולה זו מזו כמאמר אלי"ד ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון כו' ובר מינך לית יחודא בעלאי ותתאי, וזהו שאמר⁵⁹ והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' פי' ששני שמות אלו הם אחד ממש שגם ש' אלקי' המעלים האור ומצמצמו הוא ג"כ חסד⁶⁰ כמו ש' הוי' משום שמדותיו של הקב"ה מתייחדות עמו ביחוד גמור והוא ושמו אחד שמדותיו הם שמותיו, וא"כ ממילא תדע שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד פי' שגם הארץ החומריות שנראית יש גמור לעין כל היא אין ואפס ממש לגבי הקב"ה כי ש' אלקי' אינו מעלים ומצמצם אלא לתחתונים ולא לגבי הקב"ה מאחר שהוא ושמו⁶¹ אחד, ולכן גם הארץ ומתחת לארץ הן אין ואפס ממש לגבי הקב"ה ואינן נק' בשם כלל, ואפילו בשם עוד שהוא לשון טפל כמארז"ל⁶² יהודא ועוד לקרא, וכגוף שהוא טפל לנשמה וחיות הנפש שבתוכו, וכמ"ש⁶³ אהללה ה' בחיי אומרה לאלקי בעודי שהחיים נמשכים משם הוי' והעוד שהוא הגוף שהוא טפל לכן נק' עוד הוא משם אלקים. וע' בסידור ע"פ זה⁶², א"א להדמות זה למציאות העולם וכל אשר בה לגבי' ית'. לפי שהנשמה המחי' את הגוף אינה מהוה את הגוף מאין ליש, אבל הקב"ה המהוה את הכל מאין ליש הכל

(ד) הקדמת ת"ז [יז, א-ב].

(עה) קידושין ו, א.

(עו) תהלים קמ"ו, ב.

(60) הוא ג"כ חסד: בשער היחוד והאמונה:

הוא בחי' חסד.

(61) בשער היחוד והאמונה נוסף: אלקים.

(62) סידור עם דא"ח (נו, ג"ד).

(56) סה"מ תרל"ה ח"א ע' קנט ואילך.

(57) פרק זה הוא המשך של פרק ו בשער

היחוד והאמונה עם שינויים.

(58) הקדמת תקו"ז (ג, ב).

(59) ואתחנן ד, לט.

בטל במציאות אצלו כמו אור וזיו השמש בשמש. ולכן הוצרך הכתוב להזהיר ע"ז והוא אומרו וידעת היום והשבות כו' ועל הארץ מתחת אין עוד וכי תעלה על דעתך שיש אלקה נשרה במים מתחת לארץ⁶³, אלא שלא תעלה על דעתך שהשמים וכל צבאם והארץ ומלואה דבר נפרד בפ"ע הן והקב"ה ממלא את כל העולם כהתלבשות הנשמה בגוף ומשפיע כח הצומח בארץ וכח התנועה בגלגלים ומניעם ומנהיגם כרצונו כמו שהנשמה מניעה את הגוף ומנהיגתו כרצונה. אך באמת אין המשל דומה לנמשל כלל כי הנשמה והגוף הם באמת נפרדי זה מזה בשרשם כי אין התהוות שורש הגוף ועצמותו מנשמתו אלא מטפת אביו ואמו, וגם אחרי כן אין גידולו מנשמתו לבדה אלא ע"י אכילת ושתית אמו ט' חדשים, ואח"כ ע"י אכילתו בעצמו, משא"כ השמים והארץ שכל עצמותם ומהותם נתהווה מאין ואפס המוחלט רק בדבר ה' וברוח פיו ית' וגם עדיין נצב דבר ה' לעולם⁶⁴ כמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים, ושופע בהם תמיד בכל רגע ומהוה אותם תמיד מאין, כהתהוות האור מהשמש תוך גוף כדור השמש עצמו, וא"כ הם בטלים באמת במציאות לגמרי לגבי דבר ה' ורוח פיו ית' המיוחד⁶⁵ במהותו ועצמותו כביטול אור השמש בשמש, רק שהן הן גבורותיו במדת הגבורה והצמצום להסתיר ולהעלים החיות השופע בהם שיהי' נראים השמים⁶⁶ וכל צבאם כאילו הם דבר בפ"ע, וכן הארץ וכל אשר בה⁶⁷. אך אין הצמצום וההסתר אלא לפנינו התחתוני⁶⁸ שבעוה"ז השפל והגשמי, ויתכן לומר כן גם על עולמות העליונים שנבראו מאין ליש, אבל לגבי הקב"ה כולא קמי' כלא ממש חשיבי⁶⁹ כאור השמש בשמש ואין מדת הגבורה מסתרת ח"ו לפניו ית' כי איננה דבר בפ"ע כ"א ה' הוא האלקי' כו' ועי"ז תדע שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כלל כו' כנ"ל.

[קיצור] פי"א. יבאר שמהתכללות המדות זב"ז יובן איך דאיהו וגרמוהי חד וזהו וידעת כו' ה' הוא האלקי' אין עוד שגם בש' עוד לא יקרא כי אינו כגוף ונשמה שהם נפרדי' והנשמה מחי' והגוף יש לו שורש בפ"ע אבל הבריאה הוא הוא דבורו של הקב"ה רק שהן הן גבורותיו שהנברא תהוה מזה ולא ישיג מהו כו'.

(ז) תהלים קי"ט, פ"ט.

בה" דלקמן).

(65) ע"פ עקב י, יד.

(66) ע"פ דניאל ד, לב, זח"א יא, ב.

(63) ע"פ לשון שער היחוד והאמונה פרק א.

(64) השמים: בשער היחוד והאמונה: השמים

והארץ (וליתא שם התיבות, וכן הארץ וכל אשר

(יב) והנה⁶⁷ במד"ר פרשה ואתחנן פ"ב⁶⁸ ד"א⁶⁹ כי הוי' הוא האלקי⁷⁰ רבנן אמרי יתרו נתן ממש בע"ג שנא' עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקי' נעמן הודה במקצת ממנה שנא' (מ"ב ה' 71) הנה נא ידעתי כי אין אלקים בכל הארץ כ"א בישראל, רחב שמתהו בשמים ובארץ שנא' (יהושע ב' 72) כי ה' אלקיכם הוא האלקי' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, משה שמו אף בחללו של עולם שנא' 70 כי הוי' הוא האלקי' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מהו אין עוד אפי' בחללו של עולם⁷³. ולכאו' צ"ל מהו אפי' בחללו של עולם מהו הרבותא בזה. וגם כי לכאו' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כולל גם חללו של עולם שהרי על הארץ מתחת כולל גם האויר עד רום רקיע ומ"ע⁷⁴ בחללו של עולם, ומהו אפי' דמשמע שיש בזה איזהו רבותא כו'. אך הענין הוא דהנה נודע ממ"ש בע"ח ובס' מבוי"ש⁷⁵ בכ"ד⁷⁶ שכשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו צמצם א"ע וסילק אורו הגדול על הצד כב"י⁷⁶ ולא נשאר כ"א רשימה לבד ובתוך החלל נצטיירו ונתהוו כל העולמות, ואא"ס בחי' העיגול שלפני הק"ו⁷⁷ הוא הסובב ומקיף את הכל בשוה, וזהו דכתיב ומתחת זרועות עולם כמ"ש מזה במ"א⁷⁸. והנה⁷⁹ כל הנזכרי' לעיל שדברו בענין יחוד אלקותו ית' היינו יתרו ונעמן ורחב לא דברו כ"א בנבראים שנתהוו שבהם לא נמצא, וגם הנה הוא נמצא בכל מה שנבראו כי שמים וארץ כולל כל הנבראים שנבראו, אבל בעצם המקום פנוי שהוא מקום הצמצום לא דברו בזה כלל. אבל משה אמר אין עוד לרבות אפי' חללו של עולם פי' מקום הרשימה⁸⁰, שהרי הרשימה אם כי נסתלק האור משם שזהו ע"י פעולת הצמצום והו"ע שם

(ח) שמות י"ח, יא.

(ט) אולי צ"ל „ובכ"ד" והוא בע"ח ובמבוי"ש בתחלתם, וע"ד הרשימו – בהג"ה לתחלת אוצ"ח – והובא בלקו"ת בהוספות לויקרא [נא, סע"ב ואילך].
(פ) דברים ל"ג, כ"ז.

67) בהבא לקמן – ראה גם סה"מ תרמ"ז ע'	75) מבוא שערים.
לח ואילך. תרנ"א ע' רה ואילך.	76) כביכול.
68) פיסקא כח. ראה אוה"ת יתרו ע' תשלט.	77) הקו וחוט.
ע' תשנה.	78)
69) = דבר אחר.	79) ראה סה"מ תרמ"ז ע' מד ואילך. סה"מ
70) ואתחנן ד, לט.	תרנ"א ס"ע רי ואילך (בהמשך להמצויין בהערה
71) פסוק טו.	67).
72) פסוק יא (ושם: הוא אלקים).	80) ראה המשך וככה תרל"ז פרק קז (סה"מ
73) ראה סה"מ תרמ"ג ע' עז: „ואין עוד אפי' בחללו ש"ע, וע' בד"ה מים רבים (ל"ו)."	תרל"ז ח"ב ע' תרנט): „מהו אין עוד אפי' בחללו
74) = ומהו ענין.	ש"ע שנת' נחה בד"ה מי' רבים שזהו בחי' הרשימה
	נ"ש".

אלקים כנ"ל באריכות⁸², מ"מ הנה זהו כלל גדול שדבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי⁸¹, ולכן גם בבהכנס' ובהמד"ר כשהן שוממין יש בהם קדושה⁸² וכמ"ש⁸³ והשימותי את מקדשיכם וארז"ל במשנה ג' פ"ג⁸³ דמגילה קדושתן אף כשהם שוממין. א"כ כ"ש בענין הצמצום הגם כי סילק אורו הגדול על הצד ונשאר מקו"פ מ"מ לא סילק לגמרי כ"א נשאר רשימה, וא"כ ה"ה נמצא בהעלם גם תוך המקו"פ ג"כ רק שזהו בהעלם ולא בגילוי אמנם ישנו גם בהרשימה, וגם כי הרשימה הוא שנשאר רשימה מאא"ס כו'. לכן זהו שהוסיף משה שלא לבד בנבראים שאנו רואים שנבראו מוכרח לומר שיש בו מבחי' הבורא המהוהו ומקיימו אלא שגם במקום פנוי שהוא בחי' הרשימה ג"כ נמצא יחודו ואחדותו כמו בשמים וארץ שהן נבראי' נראים ונגלים רק שזהו בהעלם וזהו בגילוי יותר. ולזה רמזו רז"ל במה שאמרו מהו אין עוד אפי' בחללו של עולם היינו בבחי' הרשימה שהוא החלל ומקו"פ שבו הוא כל העולם ושייך לומר ע"ז אפי' להיות זהו מקום הצמצום ומקו"פ שהוא המכוון בכדי שיוכלו להיות נבראי' ובע"ג, לכן לא תעלה על דעתך ששם ח"ו לא נמצא כמו בשמים ובארץ שהם נבראים המורגשים אלא אין עוד אפי' בחללו של עולם גם שם נמצא כמו שהי' מקודם אלא שהוא בהעלם בכדי שיוכל להיות נבראים, ובעלי הקבלה כינו זה בשם רשימה שנשאר אחר הצמצום כו', וזהו וידעת כו' כי הוי' הוא האלקי' בשמים כו' אין עוד אפי' בחללו של עולם כו'.

[קיצור] פי"ב. יבאר המד"ר אין עוד אפי' בחללו ש"ע, ומהו אפי' אלא שקאי על מקום הצמצום ומק"פ, שזהו חללו ש"ע.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע]

(יב) אין עוד.

(יג) **ועוי"ל**, דהנה נודע ממ"ש במ"א⁸⁴ בענין הרשימה שמה שנשאר בהרשימה הוא מלפני הצמצום, והיינו כי מאחר שלא הגיע בו הצמצום

פ"ח – ט.

פ"ב) ויקרא כו', ל"א.

הפרקים שבמשניות הוא פרק ג, אבל בגמרא הוא פרק ד.

(84) ראה אוה"ת תצא ע' תתקכד ואילך.

וראה גם אוה"ת פ' נח (כרך 1) תתרטח, סע"א ואילך. בהר ע' תתקח. המשך תרס"ו ע' תרטו ואילך. וש"נ. עת"ר ע' מא ואילך. ובכ"מ.

(81) ראה תניא אגה"ק ביאור לסי' כז (קמז).

(א). וראה גם סה"מ תרל"ט ח"א ע' קנט. וש"נ.

לקו"ש חל"ב ע' 24. וש"נ.

(82) רמב"ם הל' תפלה פ"א הי"א. טור וש"ע

אור"ח סי' קנא סע"י י.

(83) פ"ג: פרק בני העיר (כה, א). בסדר

שהרי נשאר ולא נסתלק א"כ הוא מלפני הצמצום, ולכן מובן אשר שם בוודאי נמצא אלקותו יחודו ואחדותו מאחר שזהו עדיין כמו [שהוא] קודם הצמצום, והיינו שכמו קודם שהי' הצמצום הי' אוא"ס ממלא את כל החלל כ"ה במה שנשאר בהרשימה⁸⁵ מאחר שלא הגיע בו הצמצום שהרי נשאר ולא נסתלק, א"כ הוא כמו קודם הצמצום שהי' אוא"ס ממלא כל מקום החלל. ושייכות לומר אפי' חללו של עולם, היינו שקאי על וידעת שגם הנברא ישיג זה, דלכא' פעולת הצמצום הוא בכדי שיהיו נבראי, אבל בלעדי הצמצום לא הי' יכול להיות נבראי בע"ג, א"כ לכא' הרי בהרשימה שהוא מה שנשאר מלפני הצמצום לכא' לא הי' בשכל הנבראים להשיג זה, ועכ"ז אמר⁸⁶ וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקי ועי"ז תדע כי בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפילו בחללו של עולם, דהיינו במה שנשאר מלפני הצמצום ג"כ תדע בבחי' דעת והתקשרות איך שהנה מקום אתי⁸⁷ הוא מקומו של עולם^פ, פי' מקום החלל ומקו"פ שנעשה ע"י הצמצום וגם בהרשימה שנשאר שהוא מלפני בחי' הצמצום כנ"ל ג"כ תדע כו'.

[קיצור] פי"ג. יבאר שבמק"פ נשאר רשימה, וה"ז מלפני הצמצום כי לא נגע בו הצמצום, וא"כ מובן אחדותו, ופי' אפי' שגם הנברא ישיג זה בבחי' ידיעה עכ"פ.

[תוכן ענינים מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע]

[יג] רשימה לפני הצמצום.

(פג) ב"ר פס"ח, ט.

(86) ואתחנן ד, לט.

(87) תשא לג, כא.

(85) ראה סה"מ תרמ"ז שבהערה 79 (ע' מה)

בשולי הגליון: „כן נלע"ד הכוונה בד"ה מיס רביס (ל"ו) פי"ג. יעו"ש. וה' הטוב יכפר בעדי כו'". ע"ש.

לזכות

הרה"ת ר' שמואל חיים דוד בן חי' שרה

וזוגתו מרת גיטל בת לובא מיכלא

בתם חנה בת גיטל ובעלה יוסף יצחק בן ליבא ומשפחתם

בנם שמשון בן גיטל וזוגתו גיטל טובה בת אסתר ומשפחתם

בתם דבורה לאה בת גיטל ובעלה שלמה דוד הכהן בן חי' טובה ומשפחתם

בנם שלמה בן גיטל וזוגתו חנה לאה בת רחל ומשפחתם

בתם רחל דאבא רייזא בת גיטל ובעלה שרגא פייוויש בן נעמי ומשפחתם

בנם אברהם מאיר בן גיטל וזוגתו דבורה אלטע בת יפה שיינדיל ומשפחתם

בנם מנחם מענדל בן גיטל וזוגתו חנה בת שיינא ביילא ומשפחתם

בתם בת' יענטא בת גיטל ובעלה שניאור זלמן בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם רבקה בת גיטל ובעלה חיים מאיר בן חי' מושקא ומשפחתם

בנם שניאור זלמן בן גיטל וזוגתו מרים רישא בת חנה מינקה ומשפחתם

בנם צבי הירש בן גיטל וזוגתו מרים צפורה בת שימעה ומשפחתם

בתם נחמה דינה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם ברכה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל יהודה בן בת שבע ומשפחתם

בתם שולמית בת גיטל

בנם ישראל בן גיטל וזוגתו רות בת יעל ומשפחתם

בתם חי' שרה בת גיטל ובעלה יונתן זאב בן אתי

בנם עמרם בן גיטל וזוגתו מנוחה רחל בת שפרה רבקה ומשפחתם

למשפחת פישר

שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות

זכות כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע תגן עליהם ועל משפחותיהם

לברכה והצלחה בכל עניניהם בגו"ר

בטוב הנראה והנגלה